

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра економіки, аналітики, моделювання та інформаційних технологій в
бізнесі

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра

Моделювання фінансового стану підприємства та ймовірності (загрози) його
банкрутства (на прикладі ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», м. Хмельницький)

Галузь знань 05 Соціальні і поведінкові науки

Спеціальність 051 Економіка

Спеціалізація Економічна кібернетика

Шифр ДРЕК. 21162.01.01.ПЗ

Виконав: студент II курсу група ЕКМ-21-1	_____	А.О. Замашнюк
Керівник:	_____	О.Р. Овчиннікова
Нормоконтролер	_____	О.В.Пилип'як
До захисту допускаю:		
Зав. Кафедри ЕАМІТБ	_____	П.М. Григоров
_____ 2022 р.		

Хмельницький, 2022

АНОТАЦІЯ

Магістерська дипломна робота «Моделювання фінансового стану підприємства та ймовірності (загрози) його банкрутства (на прикладі ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», м. Хмельницький)».

Виконав студент гр. ЕКМ-21-1 Замашнюк А.О., керівник к.е.н. Овчиннікова О.Р.

Обсяг – 103 с., 38 рис., 31 табл., 3 додатки, 53 джерел.

Ключеві слова: моделювання, фінансовий стан, ймовірність банкрутства, ризик, дискримінантні моделі.

Мета магістерської дипломної роботи: дослідження теоретичних засад моделювання фінансового стану підприємства та розроблення шляхів його покращення.

Об'єкт дослідження: моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» та ймовірності його банкрутства.

У першому розділі розкрито зміст поняття «фінансовий стан» та чинники його формування. Розглянуті методи та моделі оцінки фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства.

У другому розділі надано загальну характеристику підприємства та основних напрямів його діяльності, проаналізовано виробничо-господарську та фінансово-економічну діяльність ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Виконано аналіз ефективності використання засобів праці та матеріальних ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», аналіз фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Третій розділ присвячено моделюванню фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства на основі застосування економіко-математичних моделей прогнозування фінансового стану та дискримінантних моделей в прогнозуванні ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Сформуована послідовність моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

ЗМІСТ

Вступ	6
1 Теоретично-методологічні засади моделювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства	8
1.1 Сутність поняття «фінансовий стан» та чинники його формування.	8
1.2 Методологічні засади проведення оцінювання фінансового стану підприємства	17
1.3 Особливості моделювання фінансового стану підприємства та загрози його банкрутства	25
2 Аналітична оцінка діяльності та фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	34
2.1 Загальна характеристика підприємства та аналіз основних техніко-економічних показників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	34
2.2 Аналіз технічного забезпечення та використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	41
2.3 Аналіз ефективності використання трудових ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	48
2.4 Фінансовий аналіз витрат і результатів діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	58
2.5 Оцінювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	62
3 Моделювання фінансового стану та ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	68
3.1 Формування послідовності моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	68
3.2 Застосування економіко-математичних моделей прогнозування фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	72
3.3 Застосування дискримінантних моделей в прогнозуванні ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»	80
Висновки	92
Перелік використаних джерел	94
Додатки	98

ВСТУП

Необхідність діагностики фінансового стану викликана збитковістю та неплатоспроможністю значної кількості українських підприємств. Ця проблема стає актуальнішою в умовах жорсткої конкуренції. Реальне оцінювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства ускладнюється недосконалими методичними підходами до його аналізу.

Результати оцінювання фінансового стану та загрози банкрутства дозволяють розробляти заходи, направлені на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств, формуючи відповідну фінансову політику.

Моделювання фінансового стану підприємства дозволяє обґрунтувати доцільність фінансування та підвищити рівень ефективності управління активами підприємства. Воно також є інструментом усунення невизначеності, яка виникає внаслідок прийняття управлінських рішень щодо активізації та розміщення фінансових ресурсів. А це в свою чергу дає можливість виявити спроможність підприємства до сталого функціонування у майбутньому.

В сучасних умовах питання, пов'язані із застосуванням методичних підходів до оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства, набувають особливого значення.

Теоретичні та практичні аспекти аналізу і прогнозування фінансового стану підприємства глибоко досліджені у працях вітчизняних дослідників: М. Білика, О.Я.Базилінської, В.М.Івахненко, О.С.Галушко, Н.І.Верхоглядової, Г.О. Крамаренко, О.М. Бандурки, С.М.Онисько, Ю.І. Ляшенко, Л. П. Пелипенко, І.Я. Сав`яка, В.В. Чепурко та А.М. Поддєрьогіна, В.М. Опаріна, С.Ф. Покропивного, І.О. Бланка, М.Я. Коробової, Є. Бойко, Л. Лахтіонової, В. Забродського, Г. Крамаренко, Є. Мниха, О. Павловської, В. Мец, В. Савчука, Л. Лігоненко, О. Терещенка та інших.

Актуальність вказаних проблем, необхідність їх негайного вирішення зумовили вибір теми дослідження, визначили мету і основні завдання.

Мета магістерської дипломної роботи: дослідження теоретичних та практичних засад моделювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства

Досягнення поставленої мети дослідження передбачає вирішення таких завдань:

- визначити сутність поняття «фінансовий стан» та чинників впливу;
- розкрити основні проблеми, які розв'язуються за допомогою фінансового моделювання;
- розглянути методи та моделі проведення оцінювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства;
- провести аналіз всіх напрямків виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»;
- проаналізувати фінансовий стан підприємства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»;
- визначити послідовність етапів створення фінансової моделі;
- запропонувати побудову інтегральної оцінки фінансового стану підприємства на основі застосування економіко-математичних моделей прогнозування;
- запропонувати застосування дискримінантних моделей в прогнозуванні ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Об'єктом дослідження є моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» та ймовірності його банкрутства..

Предметом дослідження є моделі фінансового стану та ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

У процесі дослідження використані загальнонаукові методи пізнання (аналіз, порівняння, діалектика, наукова абстракція, синтез, аналогія), і методологія системного підходу та економіко-математичного моделювання. В магістерській роботі для вирішення поставлених задач застосовано методи:

для визначення фінансового стану підприємства – методи діалектичного пізнання; для розкриття сутності та розробки методики оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства – методи аналізу та синтезу; для діагностики виробничо-господарської діяльності та фінансового стану – методи аналізу і порівняння; для визначення фінансових показників, які необхідні для побудови прогнозних моделей фінансового стану - методи групування, порівняння, абстракції та фінансового аналізу; для побудови економіко-математичних моделей оцінки та прогнозування фінансового стану та ймовірності банкрутства – методи кореляційно-регресійного аналізу.

Інформаційною базою дослідження магістерської роботи є законодавчі та нормативно-правові документи України, дані фінансової та статистичної звітності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»; наукові праці закордонних та вітчизняних дослідників.

Практична значимість магістерської роботи полягає в тому, що розроблені рекомендації щодо оцінювання ймовірності банкрутства, покращення фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», які можуть бути впроваджені в діяльність підприємства.

Магістерська робота складається із вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків.

1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙМОВІРНОСТІ ЙОГО БАНКРУТСТВА

1.1 Сутність поняття «фінансовий стан» та чинники його формування.

Завдяки організованому, своєчасному, якісному та ефективному управлінню підприємством здійснюється їх господарська діяльність. Керівники підприємств приділяють недостатньо уваги питанням проведення систематичної фінансово-економічної роботи. Саме аналітична робота є запорукою захисту підприємства від виникнення кризи платоспроможності.

В умовах посилення конкуренції на ринку вітчизняні підприємства досить часто за рахунок непродуманої фінансово-господарської політики та переважно короткострокового управління втрачають свої позиції.

Фінансовий стан будь-якого промислового підприємства – це комплексне поняття. Проявляється як результат взаємодії всіх складових системи фінансових відносин підприємства. Він визначається сукупністю факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансово-економічних ресурсів підприємства.

Фінансова діяльність підприємства в умовах ринкових відносин спрямована на створення умов забезпечення залучення й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування об'єкта господарювання. Цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної діяльності із підтримки належного рівня фінансового стану підприємства. А це є запорукою його стабільного функціонування у майбутньому.

У працях закордонних і вітчизняних науковців досліджено питання, пов'язані з сутністю поняття «фінансовий стан підприємства», його оцінюванням та управлінням. Питання дослідження фінансового стану підприємства детально проаналізовано у працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них слід виділити О.Я.Базилінську, О.С.Галушко, В.М.Івахненко, Н.І.Верхоглядову, Г.О. Крамаренко, С.М.Онисько, Ю. І. Ляшенко, Л. П. Пелипенко, І. Я. Сав'яка, О. М. Бандурку В. В. Чепурко та інших. Також значний внесок в дослідженні відведено А. М. Поддєрьогіну, В. М. Опаріну, С. Ф. Покропивному, І.О. Бланку, М.Я. Коробову та інших.

Існує відсутність єдиного підходу до розуміння визначення поняття «фінансовий стан». Думки науковців щодо поняття «фінансовий стан» представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - Підходи до визначення сутності «фінансовий стан підприємства» вітчизняними та зарубіжними науковцями

Автор	Сутність поняття
Базилінська О.Я. [1]	Сукупність показників, що характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства.
Бандурка О. М. [2]	Розуміє як ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями
Білик М.Д. [3]	Розуміє як реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою
Бланк І.О. [4]	Розуміє як рівень збалансованості окремих структурних елементів активів і капіталу підприємства, а також рівень ефективності їх використання.
Бойчик І.М. [5]	Тракує як спроможність підприємства вести господарську діяльність на основі своєчасного погашення усіх видів заборгованості, раціональної структури капіталу і господарських засобів.
Верхоглядова Н. І. [6]	Розуміє як характеристику фінансової конкурентоздатності суб'єкта господарювання (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів і капіталу, виконання зобов'язань перед державою й іншими суб'єктами господарювання
Дем'яненко М.Я. [7]	Тракує як комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації всіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства, характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу.

Продовження таблиці 1.1

Коломієць Н.О., Коломієць О.П. [8]	Трактує як це здатність підприємства фінансувати свою діяльність, можливість забезпечити фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними та фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю.
Коробов М.Я. [9]	Трактує як складну, інтегровану за багатьма показниками характеристику якості його діяльності, який можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.
Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [10]	Являє собою найважливішу характеристику економічної діяльності підприємства в зовнішньому середовищі, визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал в діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів щодо фінансових та інших відносин.
Обущак Т.А. [11]	Являє собою комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів
Онисько С.М. та Марич П.М. [12]	Трактує як забезпеченість його фінансовими ресурсами, які необхідні для нормального функціонування, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими юридичними і фізичними особами, платоспроможністю та фінансовою стійкістю
Павленко О.І. [13]	Являє собою реальну (на фіксований момент часу) та потенційну фінансову спроможність підприємства.
Поддєрьогін А.М. [14]	Трактує як комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.
Філімоненков О.С. [15]	Розуміє рівень його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями
Цал-Цалко Ю.С. [16]	Вважає, що фінансовий стан підприємства відображає на певний момент рівень ефективності використання ресурсів у господарській діяльності, або, кажучи точніше, ефективність функціонування механізмів економічної системи.

Аналіз наукових думок вітчизняних та зарубіжних дослідників сутності фінансового стану дозволив виділити концептуальні основи цього поняття.

По-перше, під фінансовим станом вважається результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

По-друге, фінансовим станом є поняття, яке розглядається в динаміці та у статиці.

По-третє, фінансовий стан – це поняття, яке проявляється у вигляді не лише фінансової стійкості та платоспроможності, а різних елементів фінансової системи підприємства.

По-четверте, під фінансовим станом розглядається міра забезпеченості діяльності всіма необхідними фінансовими ресурсами й ступінь раціонального їх використання.

Фонд державного майна України пропонує своє визначення фінансового стану підприємства. Згідно Методики Фонду «фінансовий стан підприємства – сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства» [17].

Фінансовий стан може бути стійким, нестійким (передкризовим) і кризовим (рисунок 1.1).

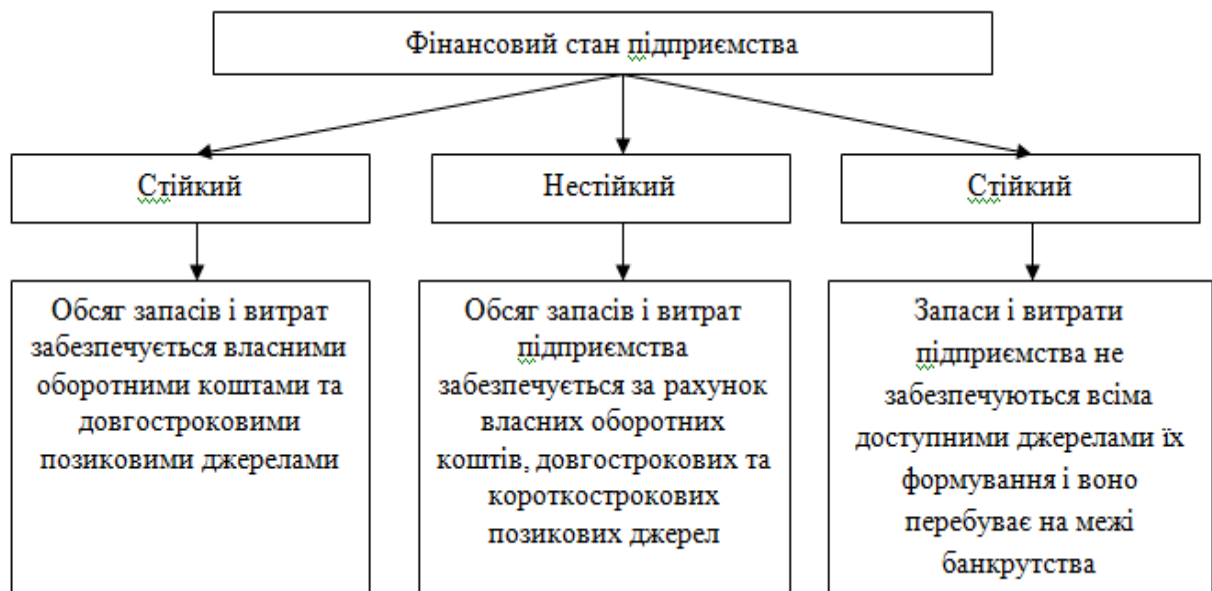

Рисунок 1.1 – Різновиди фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства залежить від багатьох чинників. Найбільш впливовішими є результати комерційної, виробничої і фінансової

діяльності, спроможність ефективно розвиватися та функціонувати, зберігати свої фінансові активи і пасиви в рівноважному стані у внутрішньому та зовнішньому середовищі, постійно підтримувати рівень своєї платоспроможності та стійкості.

Стійкий фінансовий стан є результатом всіх видів діяльності підприємства. Аналізується фінансова діяльність у різних ракурсах. Зовнішній аспект характеризує фінансову стійкість як результат. Внутрішній аспект описує стійкий фінансовий стан як результат та як процес. Фінансово стійке підприємство може витримати несподівані зміни ринкової кон'юнктури і не опиниться на межі банкрутства. Таке підприємство має багато переваг серед анлогічних підприємств. Воно може в першу чергу отримати тендери, інвестиційні кошти, тому що може своєчасно виконати свої обов'язки з державою, кредиторами, персоналом, постачальниками та замовниками.

У разі нестійкого фінансового стану ситуація характеризується нестачею у підприємства джерел фінансування, порушенням його стійкості та платоспроможності.

За умови кризового фінансового стану підприємство має прострочену заборгованість. Господарська діяльність повністю не забезпечена фінансовими ресурсами.

Позитивно впливає на фінансовий стан підприємства успішна виробнича діяльність. До факторів найбільшого впливу на нього можна віднести перш за все, безперервний випуск і реалізація конкурентоспроможної продукції. При зниженні собівартості продукції підприємство одержує додатковий прибуток, утворюються додаткові джерела надходження фінансових ресурсів. Це сприяє покращенню фінансового стану підприємства.

Але існують випадки, коли досить успішне підприємство відчуває фінансові труднощі, які пов'язані з не раціональним використанням існуючих фінансових ресурсів. Саме тому фінансова діяльність має бути спрямована на забезпечення систематичне залучення та ефективного використання всіх

видів фінансових ресурсів, підтримка фінансової дисципліни, підтримання достатнього рівня фінансової стійкості та раціонального співвідношення залучених та власних коштів з метою ефективного функціонування підприємства.

Фактори, які впливають на фінансовий стан підприємств, класифікуються за різними ознаками. В таблиці 1.2 представлена класифікація факторів впливу на фінансовий стан.

Таблиця 1.2 - Класифікація факторів, які впливають на зміну фінансового стану підприємства

№	Ознака класифікації	Фактори впливу	Характеристика факторів
1	За рівнем деталізації	Першого, другого, третього та наступних рівнів підпорядкування	До факторів першого рівня відносяться такі, що безпосередньо впливають на результативний показник. До них варто відносити показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ефективності використання капіталу тощо. Факторами другого рівня вважаються фактори, які впливають на результативний показник частково. До факторів другого рівня відноситься покриття короткострокових зобов'язань заборгованістю покупців і замовників, ступінь забезпеченості всіх витрат авансовими платежами. Факторами третього рівня є надходження запасів, здійснення витрат, погашення короткострокових зобов'язань, тощо.
2	За можливістю управління	Об'єктивні і суб'єктивні	До об'єктивних факторів відносяться всі природні фактори, стихійні лиха, ціноутворення, інфляція. Суб'єктивні фактори пов'язані з конкретною діяльністю людини, тому успішне господарювання, стійкий фінансовий стан визначається умілим керівництвом, згуртованим виробничим колективом, правильною організацією виробництва, економіки, фінансів; глибоким знанням справи, конкретним виконавцем, його підготовленістю і кваліфікацією.
3	За широтою дій	Загальні і специфічні	Загальні фактори діють у всіх галузях економіки: платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, ефективність використання капіталу, авансованого у майно, тощо. Специфічними вважаються ті, що діють в умовах окремої галузі економіки або підприємства.
4	За напрямками впливу на показник	Позитивні і негативні	До позитивних відносяться фактори, які покращують фінансовий стан, до негативних – які його погіршують.
5	За напрямком залежності	Прямо пропорційної дії та зворотно пропорційної дії	До факторів прямо пропорційної дії відносяться обіг запасів і витрат, коефіцієнт маневрування тощо, до факторів зворотно пропорційної дії – коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу, розмір короткострокових зобов'язань

Продовження таблиці 1.2

6	За видом зв'язку із показником	Функціональної залежності і фактори ймовірної залежності	Вплив факторів з функціональною (детермінованою) залежністю найбільш поширений і досить простий у застосуванні. Дозволяє усвідомити логіку дій основних факторів розвитку підприємства, кількісно оцінити їх вплив, зрозуміти, які фактори і в якій пропорції можна і доцільно застосовувати для покращення фінансового стану підприємства. Факторами ймовірної (стохастичної) залежності вважаються такі фактори, зв'язок яких з результативним показником є неповним, ймовірним (кореляційним). При такому зв'язку зміна фактору не дає чіткого приросту <u>результативного показника</u> .
7	За рівнем залежності від діяльності підприємства	Залежні (внутрішні) і незалежні (зовнішні)	Внутрішні фактори пов'язані з якістю роботи конкретних підприємств, структури, майна і капіталу, величини прибутку, собівартості реалізації продукції, ефективності використання майна, платоспроможності тощо. До зовнішніх входять фактори, котрі впливають на фінансовий стан підприємства, але які не залежать від його діяльності: ставка податку, державне мито, сума відшкодувань.

Фінансовий стан підприємства являє собою сукупність його підсистем, що відображають тенденції змін структури фінансових ресурсів під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства (рис. 1.2).

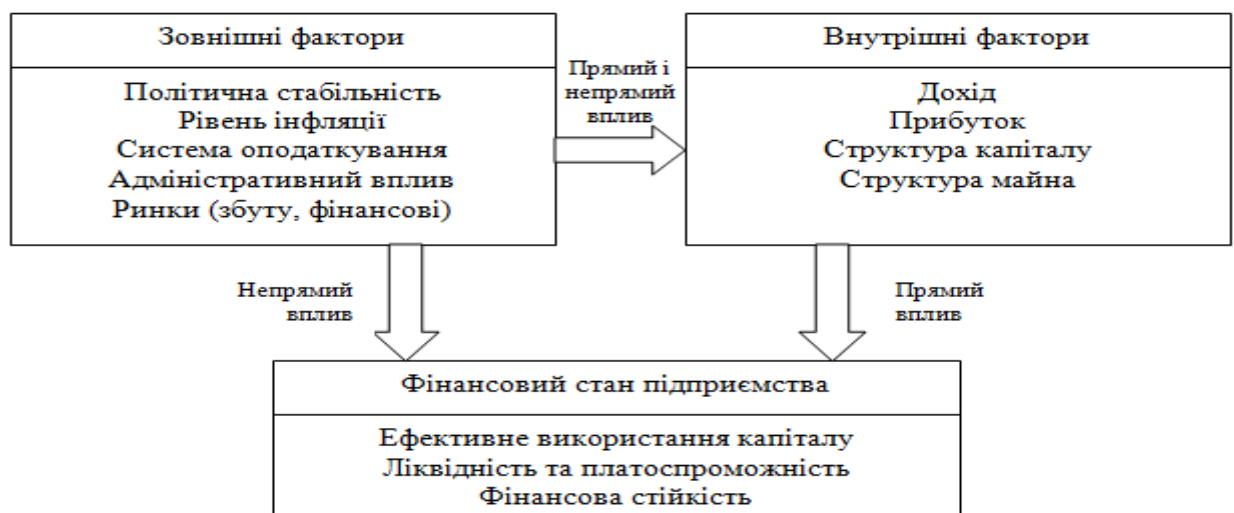

Рисунок 1.2 – Фінансовий стан як система елементів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства

Рисунок 1.2 свідчить про те, що виділяються певні рівні впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансовий стан підприємства. Прямий вплив на фінансовий стан мають рівні доходу, прибутку підприємства, структура майна та капіталу.

Вищезначені фактори визначають рівень фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ефективності використання капіталу.

Поняття фінансового стану підприємства є дуже містким. Для його характеристики у економічній літературі досить часто застосовуються різні критерії. До них можна віднести фінансову стійкість підприємства, платоспроможність, кредитоспроможність, прибутковість роботи підприємства, раціональне розміщення власних і позикових коштів, наявність власних основних і оборотних коштів достатнього рівня для організації виробничого та збутового процесу, ліквідність активів.

Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють такий «стан його фінансових ресурсів, їх розподіл та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику» [18].

Платоспроможністю вважається «здатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями». Під кредитоспроможністю розуміється «здатність до отримання кредитів та їх своєчасного погашення за рахунок власних коштів та інших фінансових ресурсів» [18].

Ліквідність активів показує «ступінь покриття зобов'язань підприємства такими активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає строку погашення зобов'язань» [22].

Вплив зовнішніх чинників на загальний рівень фінансового стану можна оцінити як непрямий. Зовнішні фактори безпосередньо впливають на внутрішнє середовище функціонування підприємства, а показники внутрішнього середовища мають прямий вплив на фінансовий стан підприємства.

1.2 Методологічні засади проведення оцінювання фінансового стану підприємства

Використання видів, прийомів і методів оцінювання для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності складає методологію аналізу.

Оцінювання фінансового стану підприємства проводиться з метою отримання певної кількості ключових параметрів. Ці параметри створюють точну картину фінансового стану підприємства. Основні завдання оцінювання фінансового стану підприємства представлені на рис. 1.3.

Рисунок 1.3 - Основні завдання оцінювання фінансового стану підприємства

Оцінювання фінансового стану підприємства поділяється на зовнішнє та внутрішнє. Завданнями зовнішнього оцінювання фінансового стану

визначаються інтереси користувачів аналітичним матеріалом. А саме, органів господарського управління, банків, фінансових органів, акціонерів, інвесторів. До основних завдань зовнішнього оцінювання належать: оцінка фінансових результатів; оцінка фінансового стану; оцінка ділової активності; фінансове прогнозування.

Внутрішнє фінансове оцінювання досліджує причини існуючого фінансового стану, ефективність використання основних і оборотних коштів, показників обсягів, вартості та прибутку. Внутрішнє оцінювання фінансового стану підприємства проводиться безпосередньо на підприємстві для потреб управління комерційною, виробничою та фінансовою діяльністю суб'єкта господарювання.

Оцінювання фінансового стану передбачає проведення аналізу діяльності підприємства за певними напрямками та показниками. Напрями відрізняються у вітчизняній практиці та зарубіжному досвіді. На рисунку 1.4 наведені відмінності напрямків оцінювання фінансового стану підприємства вченими в Україні та закордоном.

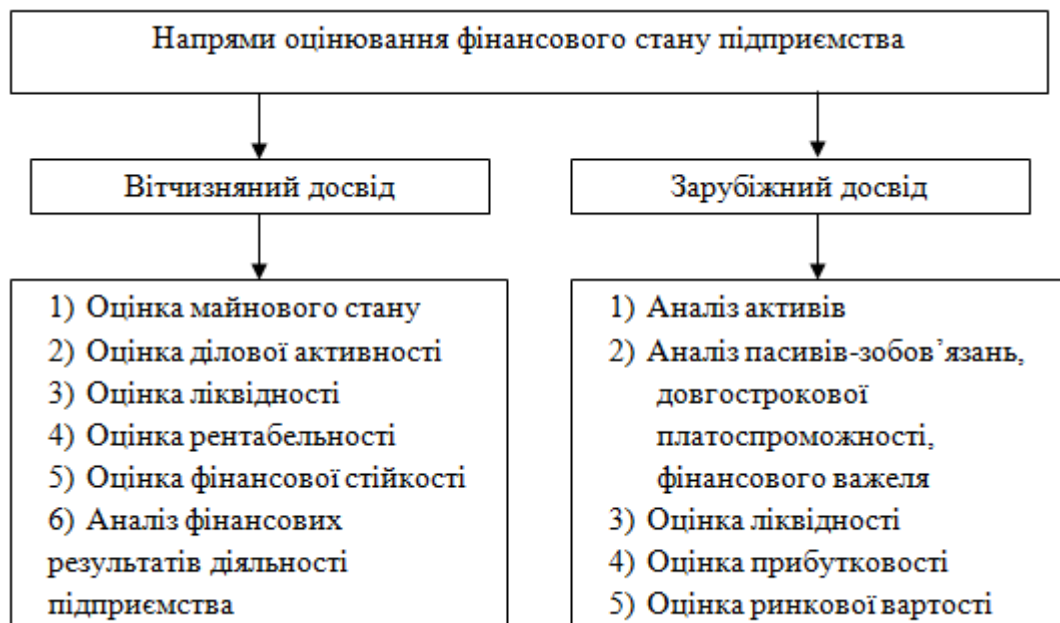

Рисунок 1.4 - Напрями оцінювання фінансового стану підприємства українськими та закордонними дослідниками

Традиційна практика оцінювання фінансового стану підприємства опрацювала певні методи та прийоми його здійснення. У вітчизняній практиці українські економісти Ф.Ф. Бутинець, Н.А. Русак та А.М. Поддєрьогін запропонували наступні загальні прийоми оцінки фінансового стану (див. табл. 1.3) [14].

Таблиця 1.3 - Вітчизняні прийоми проведення оцінки фінансового стану

Найменування аналізу	Сутність методу
Горизонтальний аналіз	Порівняння кожної окремої позиції звітності з попереднім періодом. За його допомогою визначаються абсолютні та відносні зміни величин різних статей балансу за аналізований період
Вертикальний аналіз	Визначення структури підсумкових фінансових показників з виявленням впливу кожної окремої позиції звітності на результат в цілому. Вертикальне оцінювання призначено для обчислення питомої ваги окремих статей у підсумку балансу, тобто вивчається структура активів і пасивів балансу
Трендовий аналіз	Порівняння кожної окремої позиції звітності з рядом попередніх періодів і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів. Трендове оцінювання застосовується для виявлення тенденцій, що домінують у динаміці основних показників, формує можливі значення показників у майбутньому, отже, ведеться перспективний прогностичний аналіз
Коефіцієнтний аналіз	Передбачає вивчення рівнів і динаміки відносних показників фінансового стану підприємства, їх значення порівнюються з базисними величинами, вивчається їх динаміка
Порівняльний аналіз	Внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства, а також міжгосподарський аналіз показників підприємства порівняно з показниками конкурентів або із середньогалузевими господарськими даними
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (які не мають визначеного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторному оцінюванні може бути прямий аналіз - якщо результативний показник розділяють на окремі складові, і зворотний (синтез) - якщо його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник. Дослідження впливу окремих чинників на результативний показник за допомогою детермінованих або стохастичних прийомів дослідження

Методи фінансового оцінювання являють собою «комплекс науково-методичних інструментів і принципів дослідження фінансового стану підприємства» [14]. В економічній теорії і практиці існують різні класифікації методів фінансового аналізу. Класифікація починається з поділу методів оцінювання фінансового стану на неформалізовані і формалізовані.

Неформалізовані методи оцінювання засновані на описі аналітичних процесів, на висновках, зроблених на логічному рівні, а не на аналітичних дослідженнях та розрахунках. До неформалізованих методів оцінювання відносяться методи побудови системи аналітичних таблиць, формування системи показників, експертних оцінок, прогнозування сценаріїв, психологічні та порівняльні методи тощо. Неформалізовані методи оцінювання характеризуються визначеним суб'єктивізмом, тому що вони в значній мірі засновані на інтуїції та досвіді дослідника.

До формалізованих методів оцінювання фінансового стану належать такі методи, в основі яких є жорстко формалізовані аналітичні залежності. Формалізованими методами оцінювання є методи ланцюгових підстановок, абсолютних та відносних різниць, сальдовий, балансовий, інтегральний тощо.

У процесі оцінювання фінансового стану підприємства широко застосовуються економіко-математико методи аналізу. Такими є факторний аналіз, кореляційно-регресивний аналіз, дисперсійний аналіз. Для аналізу фінансового стану часто застосовуються методи економічної статистики. До таких методів віднесемо наступні: групування, графічний, середніх і відносних величин, індексний, ряди динаміки. Всі вище перераховані методи відносяться до методів першого рівня оцінювання фінансового стану підприємства.

Для досягнення основної мети оцінювання фінансового стану підприємства можуть застосовуватися методи другого рівня оцінювання фінансового стану підприємства. Ці методи являють собою «комплекс науково-методичного інструментарію для оцінки фінансового стану

підприємства» [18]. Проаналізувавши літературні джерела вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджували питання оцінювання фінансового стану визначаємо найбільш ефективні і розповсюдженими методами оцінки фінансового стану підприємства вважаються коефіцієнтний, комплексний, інтегральний, безбитковий, рівноважний (див.табл.1.4).

Таблиця 1.4 - Методи оцінювання фінансового стану підприємства

Метод оцінювання	Характеристика методу
Коефіцієнтний метод	передбачає розрахунок системи коефіцієнтів, що висвітлюють різні боки господарювання підприємства і враховують вплив як внутрішнього, так і зовнішнього середовищ на фінансовий стан підприємства
Комплексний метод	дає змогу виявити ті напрямки в діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, а також дає змогу досліджувати причини, що їх зумовили.
Інтегральний метод	розраховується інтегральний показник на базі узагальнюючих показників за рівнем платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів підприємства
Безбитковий метод	базується на ролі операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами й результатами з метою досягнення необхідних показників безбитковості виробництва
Рівноважний метод	базується на понятті ліквідності й оцінці фінансового стану підприємства з позицій досягнення рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної та фінансової діяльності підприємства

Коефіцієнтний метод оцінювання фінансового стану підприємства застосовує систему напрямків та коефіцієнтів, представлених на рис. 1.5.

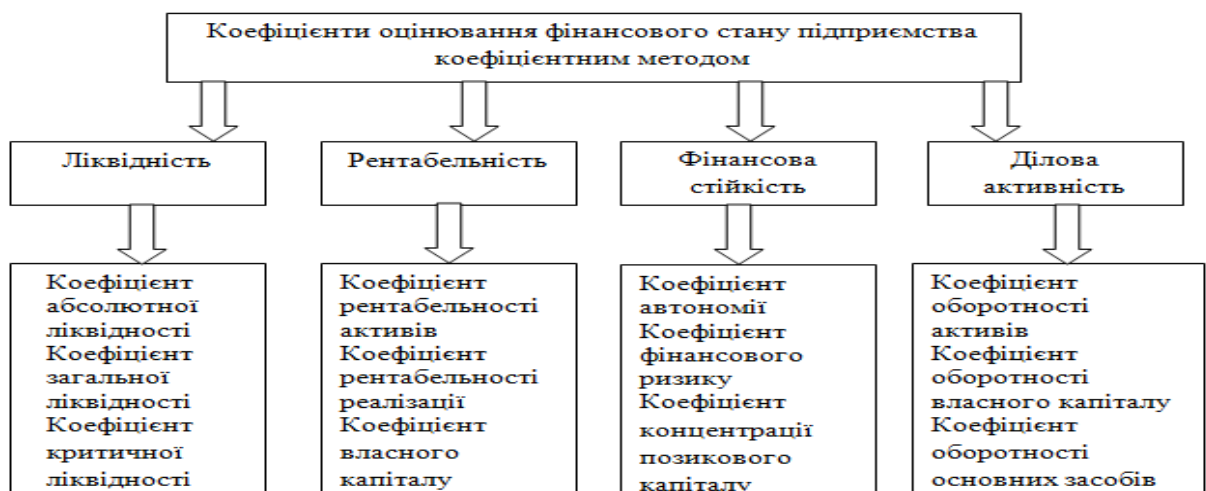

Рисунок 1.5 - Система напрямків та коефіцієнтів оцінювання фінансового стану підприємства коефіцієнтним методом

До основних недоліків коефіцієнтного методу, що ускладнюють його застосування можна віднести трудомісткість формування результатів оцінювання, відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів, що використовуються в процесі коефіцієнтного оцінювання та зміну коефіцієнтів оцінювання фінансового стану у часі. Це затруднює інтерпретацію результатів аналізу належним чином, оскільки розрахункові величини змінюються протягом певного періоду.

Другим за ступенем розповсюдження при оцінці фінансового стану є комплексний метод оцінювання. Це метод оцінки дає змогу виявити ті напрямки в діяльності підприємства, в яких виникають проблеми, висвітлює та змогу досліджувати причини, що їх зумовили. Поряд з перевагами цього методу можна відмітити і певні недоліки. Цей метод також є трудомістким та немає нормативних значень більшості коефіцієнтів. Існує певна обмеженість застосування даного методу на практиці. На рис. 1.6 представлено схему оцінювання фінансового стану підприємства за комплексним підходом.

Рисунок 1.6 - Оцінювання фінансового стану підприємства за комплексним методом

Особливої уваги заслуговує інтегральний метод оцінювання фінансового стану підприємства. Цей метод використовується підприємствами, на яких можливо визначати фінансовий стан певним одним показником. Він розраховується як інтегральний показник на базі узагальнюючих показників по різних напрямках фінансового аналізу. До переваг інтегрального методу можна віднести те, що інтегральний показник можна в будь-який момент доповнити будь-якою кількістю аналітичних напрямків та коефіцієнтів. Це дає змогу тримати «руку на пульсі». Але виникає певна неузгодженість понять «платоспроможність» та «ліквідність». Це можна вважати недоліком цього методу оцінювання. Загальні показники інтегрального методу оцінки фінансового стану підприємства представлені на рисунку 1.7.

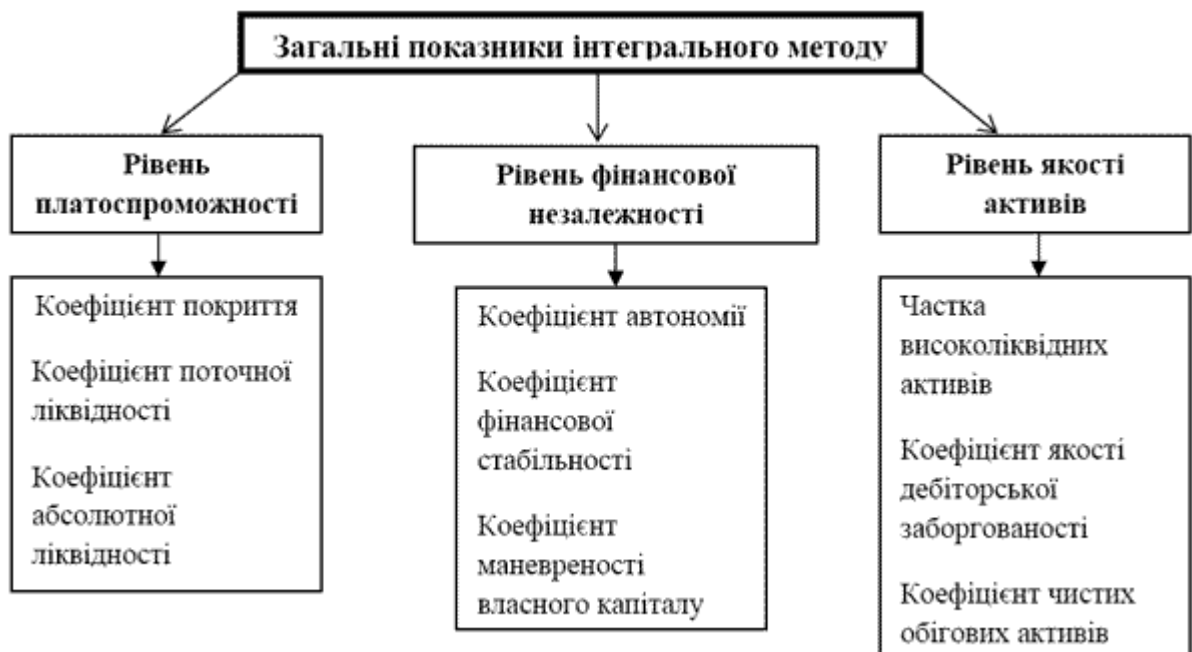

Рисунок 1.7 - Загальні показники інтегрального методу оцінювання фінансового стану підприємства

Основою безбиткового методу оцінювання фінансового стану підприємства є застосування операційного важеля у формуванні результатів діяльності підприємства. Цей метод надає можливість управління витратами й результатами з метою досягнення рівня безбитковості виробництва.

Основним критерієм оцінювання в даній методології виступає запас фінансової міцності підприємства. Запасом фінансової міцності вважається виручка від реалізації, яку підприємство отримає після проходження порогу рентабельності. Існує залежність - чим вищий запас фінансової міцності підприємства у відсотках, тим стійкіший його фінансовий стан. Перевагою цього методу є те, що він враховує виручку, безбитковість та витрати. До недоліків безбиткового методу можна віднести неузгодженість з такими сторонами оцінювання як конкурентоспроможність, ринкова і ділова активність, кредитоспроможність.

Основою рівноважного методу оцінювання фінансового стану підприємства є поняття оцінювання фінансового стану підприємства з точки зору ліквідності. В цьому методі досягається рівновага між ліквідними потоками у фінансовій діяльності підприємства. Відбувається співставлення сформованих і спожитих ліквідних грошових потоків. Створюється ситуація ідеальної фінансової рівноваги підприємства, коли сукупний результат господарської і фінансової діяльності дорівнює нулю.

На рис. 1.8 наведено оцінювання фінансового стану підприємства за рівноважним методом.

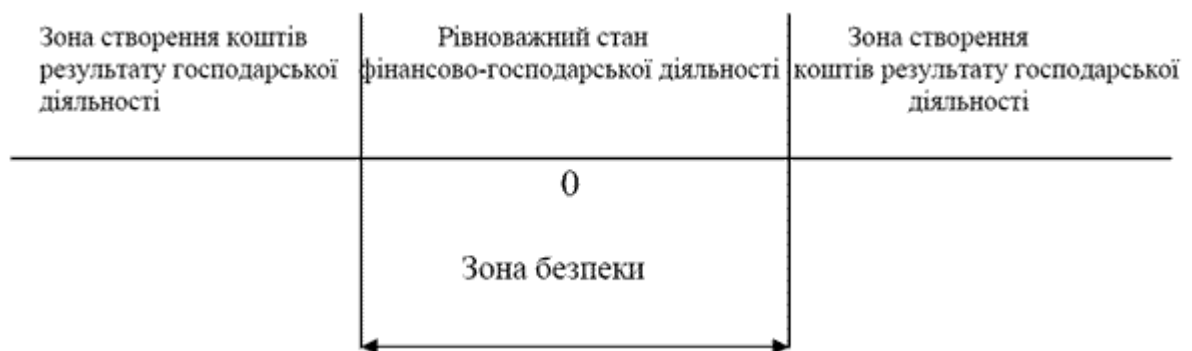

Рисунок 1.8 - Оцінювання фінансового стану підприємства зарівноважним методом

Рівноважний метод оцінювання фінансового стану підприємства апробований світовим досвідом. Його застосування дає можливість

встановити дев'ять типових ситуацій фінансового стану підприємства. Для кожної ситуації пропонуються відповідні рекомендації загального характеру для досягнення рівноваги у разі знаходження у зони безпеки або відхилення від лінії рівноваги.

Однак, рівноважний метод оцінювання фінансового стану підприємства має свої недоліки. Цей метод не враховує становище підприємства в конкретному, діловому, кредитному і ринковому середовищі.

До основних критеріїв вибору методу оцінювання фінансового стану підприємства можна віднести: часові обмеження, обширність аналізу, наявність доступу до детальної інформації про діяльність підприємства. При часових обмеженнях не рекомендується використовувати коефіцієнтний, комплексний чи інтегральний методи оцінювання. Методи оцінювання безбитковий та рівноважний мають обмеження охоплення и не враховують таких видів діяльності підприємства як конкурентоспроможність, кредитоспроможність, ділова активність тощо. Для застосування безбиткового та рівноважного методів оцінювання потрібна детальна інформація про деякі аспекти діяльності підприємства. Якщо така обмеженість існує варто обрати комплексний або коефіцієнтний методи.

1.3 Особливості моделювання фінансового стану підприємства

При оцінюванні фінансового стану підприємства використовується широкий спектр моделей, що дають можливість структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками діяльності підприємства. В процесі оцінки фінансового стану підприємства застосовуються три основних типи моделей: описативні, предикативні і нормативні.

До дескриптивних моделей оцінки фінансового стану підприємства належать: аналітичні записки до звітності, побудова системи бухгалтерських балансів; представлення фінансової звітності в різних аналітичних аспектах; вертикальний і горизонтальний аналізи; система розрахункових коефіцієнтів. Ці моделі оцінювання фінансового стану підприємства базуються на використанні інформації бухгалтерської звітності.

Предикативні моделі оцінки фінансового стану підприємства являють собою моделі передбаченого, прогностичного характеру. Ці моделі використовуються для прогнозування доходів і прибутку підприємства, його майбутнього фінансового стану. До найбільш поширених з них відносяться побудова прогностичних фінансових звітів, розрахунки точки критичного обсягу продажу, жорстко детерміновані факторні і регресивні моделі, моделі динамічного аналізу.

Нормативними моделями оцінки фінансового стану підприємства вважаються моделі, що дають можливість порівняння фактичних результатів діяльності підприємства з нормативними.

Основою нормативних моделей, які використовуються у внутрішньому фінансовому аналізі, є встановлення нормативів на кожну статтю витрат щодо виробів. Визначаються за кожної статтею витрат відхилення фактичних даних від нормативів, встановлюються причини цих відхилень.

В ринкових умовах для успішного господарювання суттєво важливим є можливість оцінювання ймовірності банкрутства підприємств.

Моделі оцінювання та прогнозування банкрутства класифікуються за різними ознаками (рис.1.9).

Відомо багато західних та вітчизняних моделей оцінки ймовірності банкрутства, які поділяються на такі групи: економіко-математичні, експертні, штучні інтелектуальні системи тощо.

Рисунок 1.9 – Класифікація моделей оцінювання та прогнозування банкрутства

Група економіко-математичних моделей оцінки ймовірності банкрутства включає: кластерний, дискримінантний аналіз, імітаційне моделювання. Найбільш популярним для розрахунку ймовірності банкрутства вважається саме дискримінантний аналіз, методика якого

ґрунтується на побудові дискримінантної функції. Ця методика має багато переваг. Найбільш важливою є відносно висока частота передбачення (86%).

Методів діагностики за допомогою моделей ймовірності банкрутства з побудовою дискримінантної функції дуже багато. Найбільш відомими є: двофакторна модель Альтмана, п'ятифакторна модель Альтмана, п'ятифакторна модель Альтмана адаптована, коефіцієнт Бівера, дискримінантна модель Ліса, дискримінантна модель Тафлера, показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера, оцінка ймовірності банкрутства за критерієм Фулмера, модель Чессера, модель Спрингейта, модель Савицької, дискримінантна модель Беермана, модель Терещенка, модель Матвійчика.

Всі моделі ймовірності банкрутства складаються з декількох показників, не адаптованих до української економіки. Ці моделі мають свої переваги та недоліки, представлені на рис. 1.10.

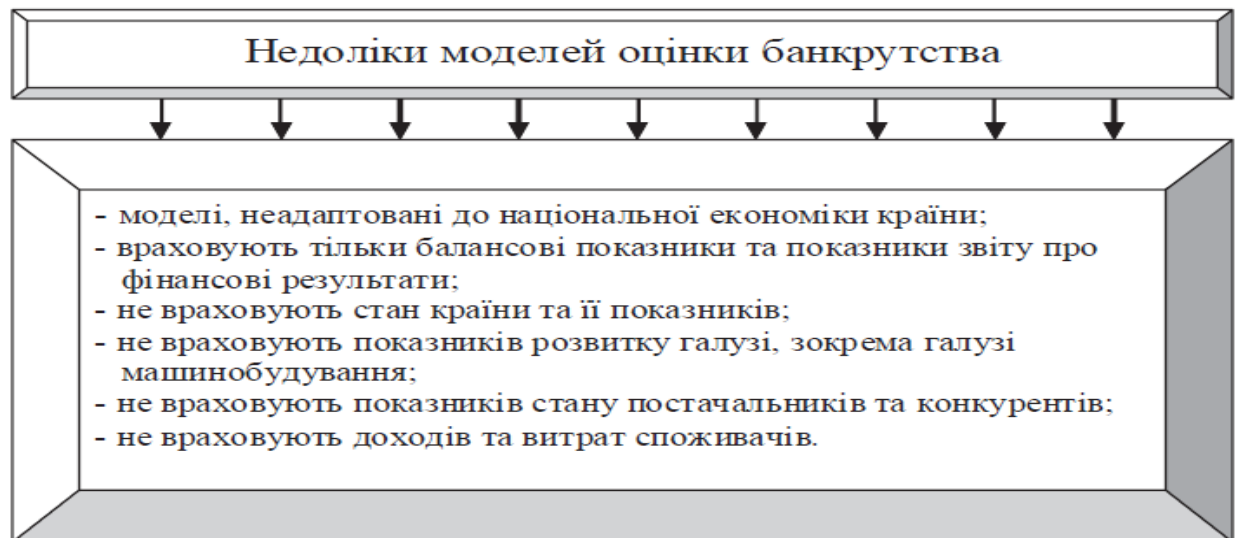

Рисунок 1.10 - Недоліки дискримінантних моделей оцінювання банкрутства

Для визначення фінансового стану підприємства за моделями оцінки ймовірності банкрутства краще скористатися декількома різними моделями, щоб отриманий результат був якісним та точним.

Багатофакторний дискримінантний аналіз дозволяє використовувати декілька змінних, що представлено у найпоширеніших моделях ймовірності банкрутства (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 - Найпоширеніші моделі ймовірності банкрутства

№	Автор моделі	Модель та коефіцієнти	Ймовірність банкрутства, значення Z
1.	Модель Е. Альтмана (1968 р.)	$Z=1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + 0,999 \times X_5$, де X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів X_2 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів X_3 – операційний прибуток/загальна вартість активів X_4 – ринкова вартість акцій/заборгованість X_5 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів	$Z < 1,81$ – дуже висока $[1,81 - 2,67]$ – середня $[2,67 - 2,99]$ – невелика $Z > 2,99$ – дуже низька
2.	Модель Р. Ліса (1972 р.)	$Z=0,063 \times X_1 + 0,092 \times X_2 + 0,057 \times X_3 + 0,001 \times X_4$, де X_1 – оборотний капітал/загальна вартість активів X_2 – операційний прибуток/загальна вартість активів X_3 – нерозподілений прибуток/загальна вартість активів X_4 – власний капітал/позичковий капітал	Критичне значення $Z \leq 0,037$
3.	Модель Р. Таффлера і Г. Тішоу (1977 р.)	$Z=0,53 \times X_1 + 0,13 \times X_2 + 0,18 \times X_3 + 0,16 \times X_4$, де X_1 – операційний прибуток/загальна вартість активів X_2 – оборотні активи/загальна вартість активів X_3 – короткострокові зобов'язання/загальна вартість активів X_4 – чистий дохід (виручка) від реалізації/загальна вартість активів	Критичне значення $Z \leq 0,2$
4.	Модель Г. Спрінгейта (1978 р.)	$Z=1,03 \times X_1 + 3,07 \times X_2 + 0,66 \times X_3 + 0,4 \times X_4$, де X_1 – робочий капітал/загальна вартість активів X_2 – прибуток до сплати податків і відсотків/загальна вартість активів X_3 – прибуток до сплати податків/короткострокові зобов'язання; X_4 – обсяг продажів/загальна вартість активів	$Z < 0,862$ – висока $Z > 2,45$ – мінімальна

Продовження таблиці 1.5

5.	Модель О. О. Терещенка	$Z = 1,5 \times X_1 + 0,08 \times X_2 + 10 \times X_3 + 5 \times X_4 + 0,3 \times X_5 + 0,1 \times X_6$, де X_1 – cash-flow/зобов'язання X_2 – валюта балансу/зобов'язання X_3 – прибуток/валюта балансу X_4 – прибуток/виручка від реалізації X_5 – виробничі запаси/виручка від реалізації X_6 – оборотність основного капіталу (виручка від реалізації/валюта балансу)	$Z > 2$ – не загрожує банкрутство; $1 < Z < 2$ – фінансова рівновага порушена, при переході на антикризове управління банкрутство не загрожує; $0 < Z < 1$ – загроза банкрутства, якщо не будуть проведені санаційні заходи; $Z < 0$ – підприємство є напівбанкрутом.
6.	Модель А. В. Матвійчука	$Z = 0,033 \times X_1 + 0,268 \times X_2 + 0,045 \times X_3 - 0,018 \times X_4 - 0,004 \times X_5 - 0,015 \times X_6 + 0,702 \times X_7$, де X_1 – оборотні активи/необоротні активи X_2 – чистий дохід від реалізації/поточні зобов'язання X_3 – чистий дохід від реалізації/власний капітал X_4 – баланс/чистий дохід від реалізації X_5 – (оборотні активи – поточні зобов'язання)/оборотні активи X_6 – (довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання)/Баланс X_7 – власний капітал/(забезпечення наступних витрат і платежів + довгострокові зобов'язання + поточні зобов'язання)	$Z > 1,104$ – низька імовірність банкрутства, <u>стійкий</u> фінансовий стан $Z < 1,104$ – загроза фінансової кризи

Методика дискримінантного аналізу фінансового стану є інструментом системи попередження банкрутства на ранній стадії виникнення і передбачає розрахунок інтегрального показника на основі економіко-математичних моделей. Перевагами моделей дискримінантного аналізу фінансового стану та ймовірності банкрутства є те, що вони забезпечують високу точність результатів при спрощеній та послідовній системі розрахунків. Вся необхідна інформація для їх визначення міститься в основних фінансових формах звітності. Можливе прогнозування рівня ризиків підприємства. Недоліками таких моделей можна вважати те, що їх використання на українських підприємствах ускладнюється. Причиною цієї ситуації є неврахування

галузевих особливостей діяльності вітчизняних підприємств та рівня державного регулювання економіки.

Для підвищення рівня ефективності оцінювання та прогнозування кризового стану українських підприємств необхідно звернути увагу на моделі прогнозування банкрутства, що пропонують державні структури України. Модель Міністерства фінансів України створена з врахуванням галузевої спеціалізації та визначають високу достовірність прогнозних значень моделей для окремих галузей економіки. До недоліків даної моделі можна віднести те, що не існує тлумачення граничних значень моделі. Незрозуміло, який фінансовий стан має підприємство при потраплянні в певний інтервал ймовірності банкрутства.

Розглянувши сучасні моделі оцінювання та прогнозування ймовірності банкрутства, можна зазначити, що кожна модель має свою специфіку. Найбільш адаптованими до українських підприємств моделями оцінки ймовірності банкрутства є модель Р. Сайфулліна і Г. Кадикова, модель PAS-коефіцієнта, Таффлера і Тішоу, модель Альтмана, модель Спрінгейта та модель Ліса. Але побудова єдиної ефективно багатofакторної моделі оцінювання та прогнозування ймовірності банкрутства в Україні є досить проблемною, тому що нормативно-законодавча база регулювання процедури банкрутства є недосконалою та рівень досліджень причин банкрутства для вже збанкрутілих підприємств - низьким.

2 АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ТА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ГАМА-ТЕХНІКА ЛТД»

2.1 Загальна характеристика підприємства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» та аналіз основних техніко-економічних показників

Товариство з обмеженою відповідальністю «Гама-Техніка ЛТД» створено у 2002 році. Товариство знаходиться за адресою - м. Хмельницький, вул. Чорновола, 88. Метою створення ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є здійснення господарської, фінансово-інвестиційної, комерційної та іншої діяльності для отримання прибутку. Господарська діяльність спрямована на найбільш повне забезпечення попиту українських та іноземних підприємств, організацій та громадян в будівельній продукції та будівельних послугах.

Основними видами діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» згідно КВЕД-2010 є наступні: будівництво житлових і нежитлових будівель та оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням. В таблиці 2.1 наведено обсяги реалізованої продукції за видами економічної діяльності в 2019 –2021 роках.

Таблиця 2.1 – Обсяги реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за видами економічної діяльності, тис. грн

Вид економічної діяльності	Рік			Темпи зростання, %		Відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020-2019	2021-2020
Будівництво будівель	4813	8929,2	7944,8	185,52	88,98	+4116,2	-984,4
Оптова торгівля будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	12892,4	20602,8	20313,2	159,81	98,59	+7710,4	-2089,6
Разом	17705,4	29532,0	28258,0	166,8	98,69	+11826,6	-9912,8

Обсяги чистих доходів від будівництва житлових і нежитлових будівель значно зросли. В 2020 році порівняно із 2019 роком вони збільшились на 85,52 % або на 4116,2 тис.грн. В 2021 році порівняно із 2020 роком доходи від цього виду діяльності зменшились на 11,02% або на 984,4 тис. грн (див. рис. 2.1).

Рисунок 2.1 - Обсяги реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за видами економічної діяльності в 2019-2021 роках

Обсяги чистих доходів від оптової торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням в 2020 році порівняно із 2019 роком збільшились. Зростання становило 49,81 % або на 7710,4 тис.грн. В 2021 році порівняно із 2020 роком доходи від цього виду діяльності зменшились на 1,4% або на 289,6 тис. грн.

Отже якщо в 2021 році зростали доходи від будівництва житлових і нежитлових будівель і доходи від оптової торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням.

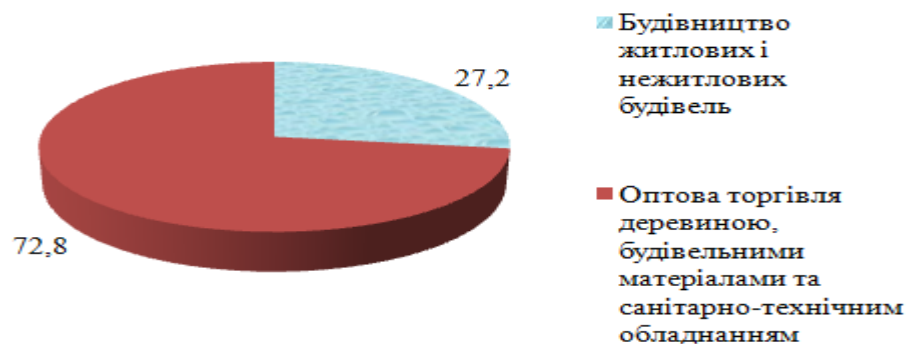
В таблиці 2.2 представлена структура обсягів реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за видами економічної діяльності в 2019 –2021 роках.

Таблиця 2.2 – Структура реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за видами економічної діяльності в 2019-2021 роках

Вид економічної діяльності	Структура по роках, %			Відхилення (+,-)	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
1.Будівництво житлових і нежитлових будівель	27,2	30,2	28,12	+3,0	-2,08
2. Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням	72,8	69,8	71,88	-3,0	+2,08
Всього	100,00	100,00	100,00	–	–

Дані таблиці демонструють, що протягом досліджуемого періоду у структурі доходів підприємства значно переважала питома вага чистих доходів від оптової торгівлі деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням, яка коливалася в межах з 69,8 до 72,8%. Вцілому відбулося її зменшення на 3 %.

Питома вага чистих доходів від будівництва житлових і нежитлових будівель збільшувалась з 27,2 % у 2019 році до 28,12 % у 2021 році. На рисунках 2.2-2.4 представлена структура реалізованої продукції за видами економічної діяльності в 2019 –2021 роках.

Рисунки 2.2 - Структура продукції за видами економічної діяльності в 2019 році

Рисунок 2.3 - Структура продукції за видами економічної діяльності в 2020 році

Рисунок 2.4 - Структура продукції за видами економічної діяльності в 2021 році

Для того, щоб краще проаналізувати господарську діяльність ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», розглянемо більш детально його основні показники діяльності, які будуть представлені у вигляді таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Основні показники діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

№ з/п	Показник	Один. виміру	Рік			Темпи зростання, %		
			2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2021/201
1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн	17705,4	29532,0	28258,0	166,8	98,69	159,6
2	Інші операційні доходи	тис. грн	-	94,8	397,3	-	419,09	-
3	Разом чисті доходи	тис. грн	17705,4	29616,8	28656,3	167,28	96,76	161,85
4	Середньооблікова (штатна) чисельність - працівників	осіб	22	24	21	109,09	87,5	95,45
	- робітників		15	16	14	106,67	87,5	93,33
5	Продуктивність праці: - одного працівника	тис. грн/ особу	804,79	1230,5	1364,6	152,9	110,9	169,56
	- одного робітника	тис. грн/ особу	1180,36	1845,75	2046,88	156,37	110,9	176,59
6	Фонд заробітної плати працівників	тис. грн	1159,1	1097,7	1678,3	94,7	152,89	144,79
	робітників	тис. грн	708,3	650,8	1055,7	91,88	162,22	149,05
7	Середньорічна заробітна плата одного працівника	тис. грн/ особу	52,69	45,74	79,92	86,81	174,73	151,78
	- одного робітника	тис. грн/ особу	47,22	40,68	75,41	86,15	185,37	159,7
8	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн	9813,0	16436,2	24918,1	167,49	151,6	253,93
9	Загальні витрати	тис. грн	17538,3	29434,2	28489,7	167,83	96,79	162,44
10	Витратомісткість продукції	грн/ грн	0,991	0,996	0,994	100,5	99,8	100,3
11	Фінансовий результат до оподаткування	тис. грн	167,1	182,6	166,6	109,27	91,24	99,7
12	Чистий прибуток	тис. грн	137,0	149,7	136,6	109,27	91,25	99,7
13	Рентабельність: - доходу	%	0,943	0,617	0,581	65,43	94,17	61,61
	- витрат	%	0,952	0,620	0,585	65,13	94,35	61,45
14	Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн	115,2	56,1	40,65	48,7	72,46	35,29
15	Фондовіддача	грн	153,69	526,42	704,95	342,52	133,91	458,68

Чистий дохід від реалізації продукції та послуг в 2020 році збільшився в 1,67 рази, в 2021 році зменшився на 1,31%. В цілому за період 2019-2021 років чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг збільшився на 59,6%, тобто на 10552,6 тис.грн.

Собівартість реалізованої продукції зростає пропорційно доходу. В 2020 році вона зросла у 1,67 разів порівняно з попереднім роком, а у 2021 році ще зросла на 51,6%. В 2020 році загальні витрати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» зросли на 67,83% порівнянні з попереднім роком, а в 2021 році на 51,6%. Чистий дохід від реалізації продукції і послуг ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» незначно перевищував його витрати. На рисунку 2.5 представлена зміна чистого доходу і загальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

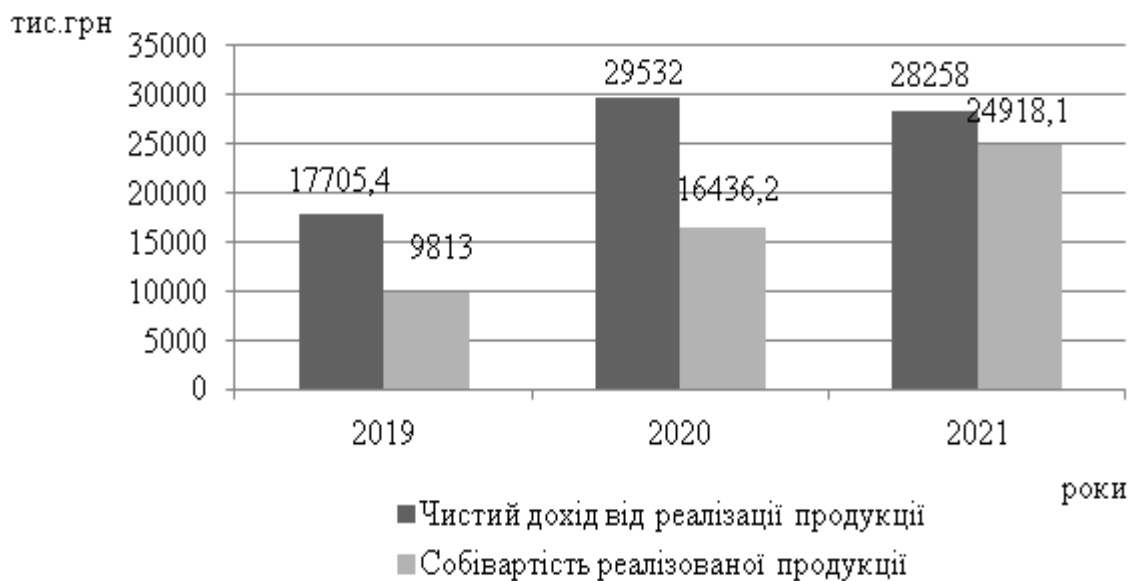

Рисунок 2.5 – Динаміка чистого доходу від реалізації продукції і послуг та загальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Загальна чисельність працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» разом з сумісниками становила 45 осіб в 2021 році. За період 2019-2021 років середньооблікова чисельність штатних працівників незначно зменшується на 1 чол. і становить в 2021 році 21 особу.

Середньорічний виробіток працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у 2020 році збільшилася порівняно з попереднім роком в 1,53 рази, а 2021 році також збільшилася на 10,9%. Це є позитивним для діяльності підприємства. Середньорічний виробіток робітників в 2020 році збільшилася на 56,37%, а в 2021 році на 10,9% порівняно з попереднім роком.

При збільшенні середньооблікової чисельності працівників і робітників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у 2020 році фонди оплати праці зменшилися на 5,3% і 8,1%, а 2021 році відбулося збільшення цих фондів порівняно з попереднім роком на 52,9% і 62,2%.

Середньорічна заробітна плата одного працівника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» мала тенденцію до збільшення. В 2020 році її зменшення становило 13,19%, але в 2021 році спостерігалось збільшення середньорічної заробітної плати одного працівника з 45,74 тис.грн до 79,92 тис.грн. На рисунку 2.6 показана порівняння середньорічного виробітку та середньорічної зарплати одного працівника.

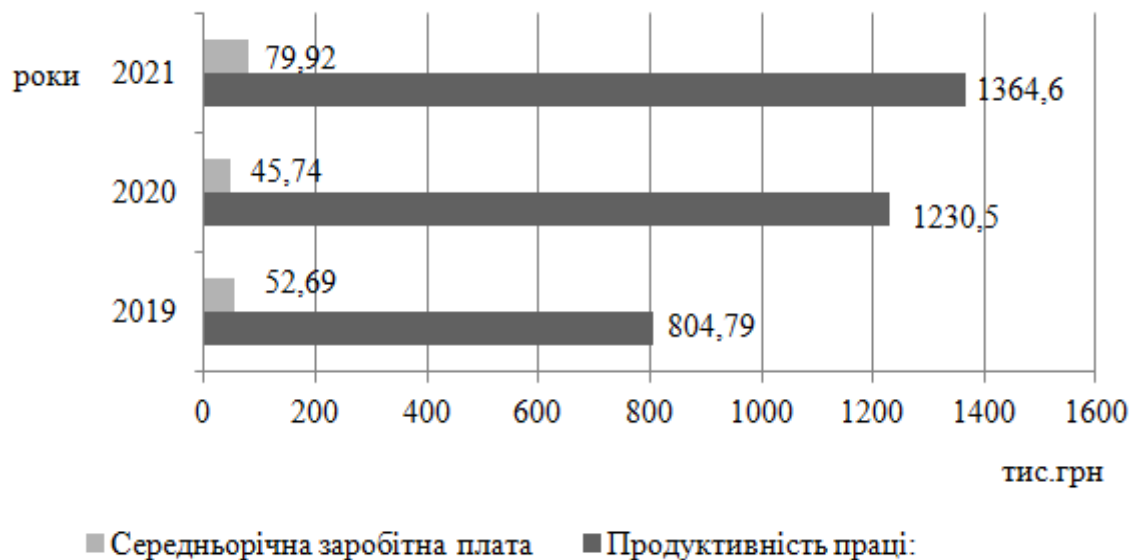

Рисунок 2.6 – Динаміка середньорічного виробітку та середньорічної зарплати одного працівника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Витратомісткість продукції та послуг ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у 2019 році становила 0,991 грн. В 2020 році вона зросла на 0,005 грн і становила 0,996 грн. В 2021 році спостерігається зменшення витратомісткості до 0,994, тобто на 0,002 грн.

В 2019 році прибуток до оподаткування ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» дорівнював 167,1 тис.грн. В 2020 році відбулося його збільшення на 9,27%. Його абсолютне значення в 2020 році становило 182,6 тис.грн. В 2021 році прибуток до оподаткування зменшився до 166,6 тис.грн.

У 2019-2021 роках спостерігалось суттєве зменшення показників рентабельності доходу та витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», що свідчить про зменшення прибутковості діяльності підприємства.

Середньорічна вартість основних фондів протягом 3-х останніх років зменшилась на 74,55 тис. грн.. Це свідчить про те, що підприємство вкладає недостатньо коштів в оновлення основних фондів. Фондовіддача основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2020 році зросла в 3,42 рази порівняно з попереднім роком, а в 2021 році збільшилися в 1,33 рази.

Протягом розглянутого періоду ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» залишається рентабельним. Воно ефективно функціонує і приносить чистий прибуток.

2.2 Аналіз технічного забезпечення та використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Аналіз технічного забезпечення та використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» починається з вивчення зміни обсягу, складу і структури основних фондів підприємства (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Склад та структура основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Наявність на початок року, тис. грн					Структура основних фондів, %				
	Роки			Відхилення		Роки			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
Машини та обладнання	602,0	609,3	541,9	+7,3	-67,4	57,89	58,19	59,57	+0,3	+1,38
Транспортні засоби	365,0	365,0	295,0	0	-70	35,1	34,85	32,42	-0,25	-2,43
Інструменти, прилади,	60,0	60,0	60,0	0	0	5,77	5,73	6,59	-0,04	+0,86
Інвентар (меблі)	12,9	12,9	12,9	0	0	1,24	1,23	1,42	-0,01	+0,19
Основні фонди, всього	1039,9	1047,2	909,8	+7,3	-137,4	100	100	100	0	0

З таблиці 2.4 видно, що ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» повністю забезпечена основними засобами. Вартість основних фондів у 2020 році збільшилася на 7,3 тис. грн. Це в основному відбулося за рахунок введення в експлуатацію машин та обладнання на суму 7,3 тис. грн. Структура основних фондів в 2020 році в порівнянні з 2019 роком виглядає наступним чином: машини і обладнання займають в загальній вартості 58,19%, що на 0,3% більше від 2019 року; наступну частку виробничих фондів займають транспортні засоби, їх питома вага у 2020 році склала 34,85%, що на 0,25% менше від 2019 року. В 2021 році зменшується частка транспортних засобів на 2,43% при зменшенні частки інших груп основних фондів.

Отже, спостерігається тенденція зменшення вартості основних фондів основного виду діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Внаслідок вищенаведеного аналізу, спостерігаються зміни в структурі основних фондів підприємства (рисунок 2.7).

Основні фонди ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» склалися з чотирьох груп: машини і обладнання становили 57,89%, транспортні засоби майже 35,0%, інструменти, прилади, інвентар – 5,77%, інші основні фонди лише 1,24%.

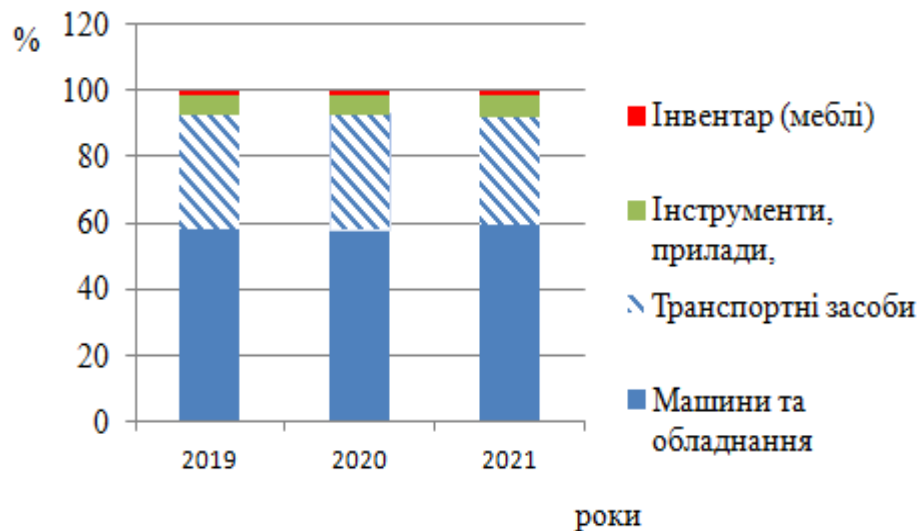

Рисунок 2.7 – Структура основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на початок 2019, 2020 та 2021 років

Зміна обсягу та структури основних фондів зумовлена їх рухом – надходженням та вибуттям. Аналіз руху основних фондів допоможе зробити наступна таблиця 2.5.

Таблиця 2.5 Забезпеченість основними фондами ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Показник	Первісна вартість основних фондів			Темпи зростання (зменшення), %		Відхилення	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020	2020/2019	2021/2020
Наявність на початок року	1039,9	1039,9	1047,2	100	100,7	0	+7,3
Надійшло	7,2	13,9	9,7	193,06	69,78	+6,7	-4,2
Вибуло	7,2	6,6	147,1	91,67	2228,88	-0,6	+140,5
Наявність на кінець року	1039,9	1047,2	909,8	100,7	86,88	+7,3	-137,4
Середньорічна вартість	1039,9	1043,55	978,5	100,35	93,77	+3,65	-65,05
Коефіцієнт оновлення	0,007	0,013	0,010	185,71	76,25	+0,006	-0,003
Коефіцієнт вибуття	0,007	0,006	0,150	85,71	2505,5	-0,001	+0,144

Проаналізуємо рух основних фондів підприємства протягом 2019-2021 років . На початок 2019 року первісна вартість основних фондів ТОВ «Гама-

Техніка ЛТД» склала 1039,9 тис.грн. За 2019 рік надійшло основних фондів на 7,2 тис.грн та вибуло - 7,2 тис.грн. На кінець 2019 року первісна вартість основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» становила 1039,9 тис.грн.

В 2020 році надійшло основних фондів підприємства на 13,9 тис.грн і вибуло 6,6 тис.грн. Первісна вартість основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на кінець 2020 року досягла 1047,2 тис.грн.

Зменщується первісна вартість основних фондів в 2021 році. За цей рік надійшло основних фондів на 9,7 тис.грн і вибуло 147,1 тис.грн. Первісна вартість основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на кінець 2021 року становила 909,8 тис.грн.

Коефіцієнти оновлення та вибуття основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» представлені на рисунку 2.8.

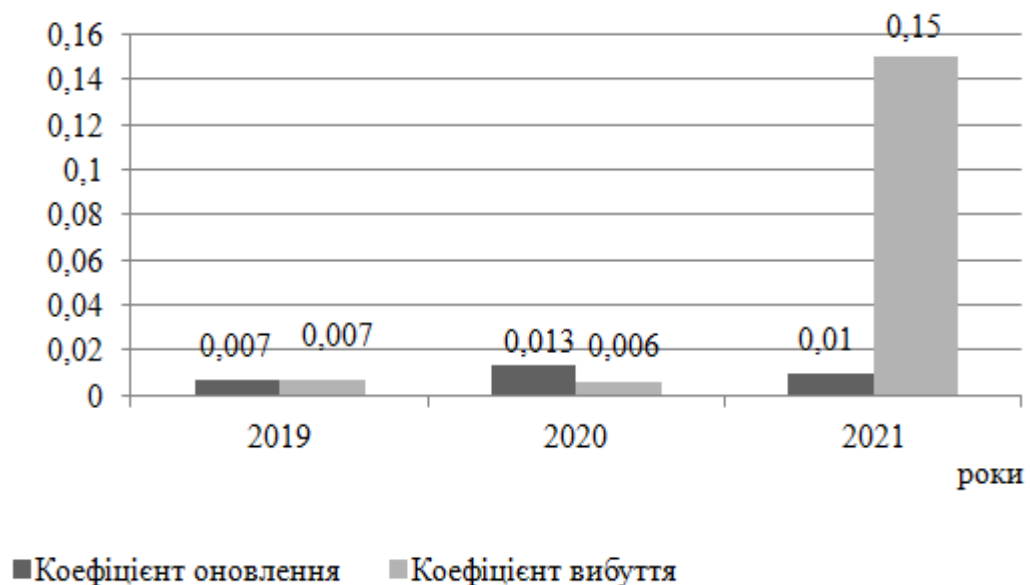

Рисунок 2.8 – Зміна показників руху та відтворення основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Коефіцієнт оновлення основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2020 році значно перевищує коефіцієнт вибуття в 2,16 рази. Але в 2021 році коефіцієнт вибуття в 15 разів перевищує коефіцієнт оновлення. Тобто інтенсивність відтворення основних фондів погіршилася. Наступним етапом

є аналіз ступеня спрацювання придатності та основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за даними таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз ступеня придатності та спрацювання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Роки				Темпи зростання (падіння), %		
	2019	2020	2021	2022	2020/2019	2021/2020	2022/2021
1. Первісна вартість основних фондів на початок року, тис. грн	1039,9	1039,9	1047,2	909,8	100,0	100,7	86,88
2. Залишкова вартість основних фондів на початок року, тис. грн	159,9	70,5	41,7	39,6	44,09	59,15	94,96
3. Знос основних фондів на початок року, тис. грн	880,0	969,4	1005,5	870,2	110,16	103,72	86,54
4. Коефіцієнт придатності фондів	0,154	0,068	0,040	0,043	44,16	58,82	107,5
5. Коефіцієнт спрацювання фондів	0,846	0,932	0,960	0,957	110,17	103,0	99,69

З даних таблиці 2.6 спостерігаємо, що на підприємстві щорічно зменшується коефіцієнт придатності основних фондів. Він зменшується з 15,4% на початок 2019 року році до 4,3% на кінець 2021 року, відповідно за даний період відбулося збільшення ступеня спрацювання на 13,12%, що свідчить про зниження виробничого потенціалу товариства. На рисунку 2.9 наведені показники спрацьованості та придатності основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках.

Аналізу основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» завершується аналізом показників ефективності їх використання. Розрахунок показників ефективності основних фондів (фондовіддача і фондомісткість) ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» представлено в таблиці 2.7.

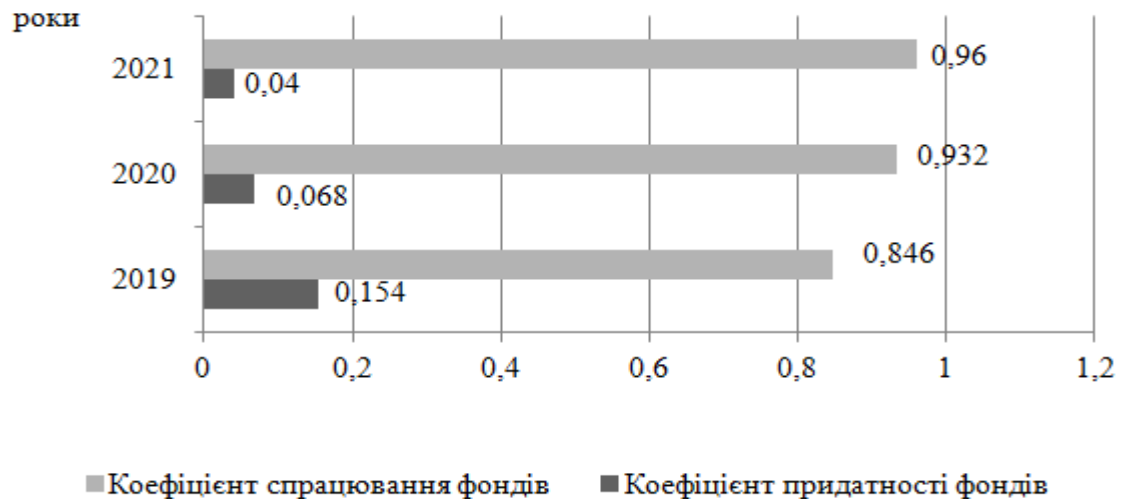

Рисунок 2.9 – Показники спрацьованості та придатності основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на кінець року

Основним показником, який характеризує інтенсивність використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є фондovіддача, значення якої на даному підприємстві є досить високими за умови невисокої середньорічної вартості основних фондів і порівняно високого доходу від реалізації продукції.

Таблиця 2.7 – Показники ефективності використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Показник	Рік			Темпи зростання (падіння), %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	17705,4	29532,0	28258,0	166,8	98,69
2. Середньорічна вартість основних фондів, тис.грн	115,2	56,1	40,65	48,7	72,46
3. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	22	24	21	109,09	87,5
4. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн	167,1	182,6	166,6	109,27	91,24
5. Фондомісткість, грн	0,006	0,002	0,0014	33,33	71,93
6. Фондовіддача, грн	153,69	526,42	704,95	342,52	133,91
7. Фондоозброєність, тис.грн/особу	5,24	2,34	1,94	44,66	82,72
8. Рентабельність фондів, %	145,05	325,5	409,84	224,41	125,91

Фондовіддача основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2020 році збільшується в 3,42 рази в порівнянні з 2019 роком, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшується в 1,33 рази. В 2021 році її величина досягає значення 178,53 грн. Це пояснюється тим, що середньорічна вартість основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» зменшується за цей період, а дохід від реалізації робіт і послуг зростає. Ефективність використання основних засобів підприємства покращилася. Величина показника фондомісткості дуже низька, тобто продукція даного підприємства є не фондомісткою. Як бачимо 0,006 грн, 0,002 грн та 0,0014 грн вартості основних фондів припадає на 1 грн реалізованої продукції у 2019, 2020 та 2021 роках (див. рис.2.10).

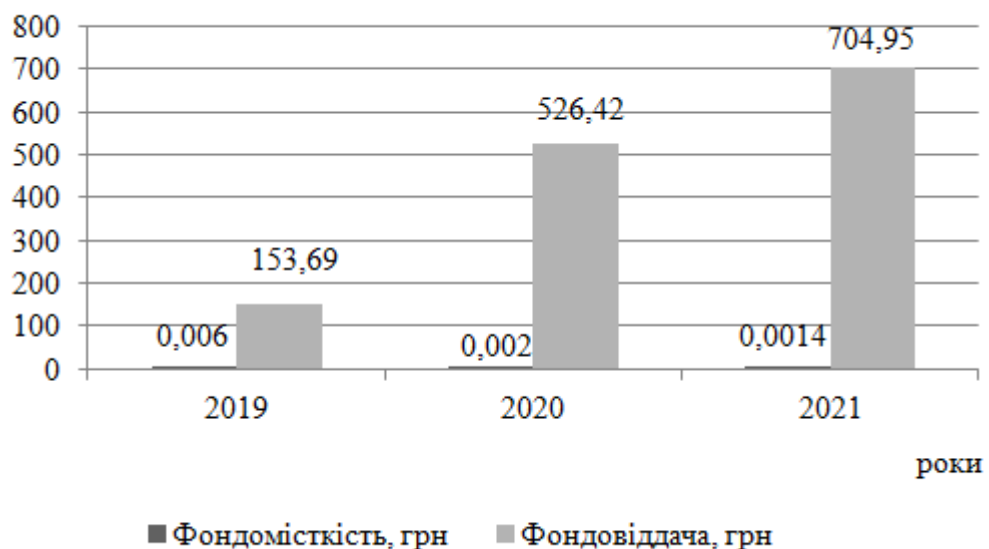

Рисунок 2.10 – Динаміка показників фондовіддачі і фондомісткості основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Фондоозброєність ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» можна вважати невисокою. Цей показник протягом розглянутого періоду має тенденцію до погіршення. Абсолютне значення фондоозброєності становить 5,24 тис.грн на особу в 2019 році, 2,34 тис.грн в 2020 році і 1,94 тис.грн на особу і 2021 році відповідно. На рисунку 2.11 представлена зміна показника фондоозброєності праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках.

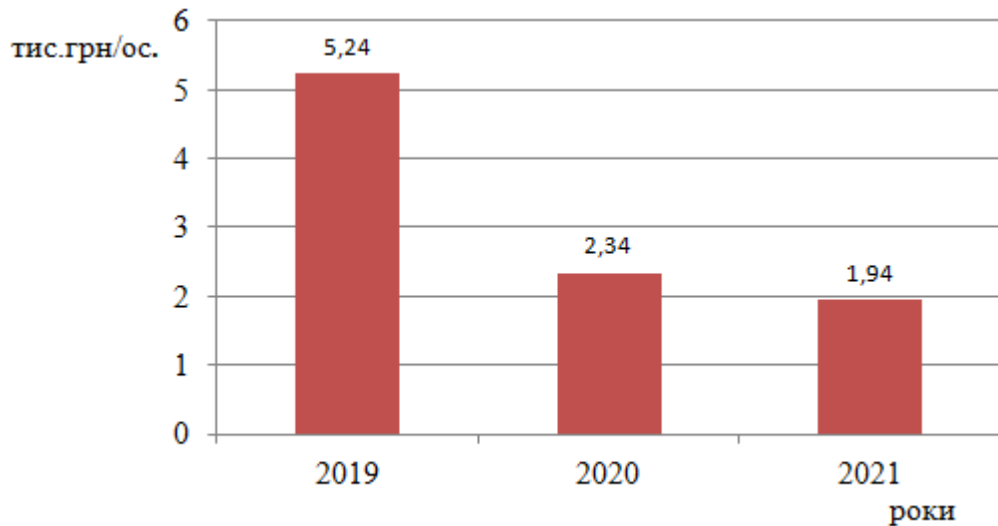

Рисунок 2.11 - Динаміка показника фондоозброєності праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Рисунок 2.11 наочно демонструє, що фондоозброєність праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» щорічно зменшується. В 2020 році порівняно з 2019 роком відбувається падіння цього показника на 55,34%, в 2021 році порівняно з 2020 роком – на 17,28%. Це є негативним явищем.

Показник рентабельності основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» має тенденцію до збільшення. На це впливає збільшення прибутку на підприємстві в 2020 році та щорічного зменшення середньорічної вартості основних фондів. Це позитивна тенденція. Спостерігається збільшення показника рентабельності основних фондів за період 2019-2021 роки 2,82 рази. В цілому ефективність використання основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за розглянутий період побільшесті показників покращилася.

2.3 Аналіз ефективності використання трудових ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами – одна з найважливіших умов успішної роботи ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Важливими показниками використання трудових ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є чисельність персоналу різних категорій і професій, продуктивність праці.

Персонал ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» являє собою сукупність штатних працівників та сумісників, які мають відповідний кваліфікаційний рівень та досвід практичної роботи. В 2021 році на підприємстві нараховувалося 21 особа штатних працівників і 24 особи сумісників. В цілому чисельність працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2021 році становила – 45 осіб.

Для того, щоб проаналізувати більш детально склад і структуру штатних працівників на підприємстві складемо таблицю 2.8

Таблиця 2.8 – Склад і структура штатних працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Чисельність, осіб			Структура кадрів, %		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Середньооблікова чисельність працюючих працівників облікового складу, з них:	22	24	21	100	100	100
Робітники	15	16	14	68,2	66,7	66,7
Спеціалісти	3	4	3	13,6	16,7	14,3
Службовці	2	2	2	9,1	8,3	9,5
Керівники	2	2	2	9,1	8,3	9,5

Протягом 2019-2021 років відмічається зменшення чисельності працюючих ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в цілому по підприємству на 1 особу, це відбулося за рахунок зменшення чисельності робітників на 1 особу.

Найбільшу питому вагу на підприємстві в числі працюючих мають робітники – 66,7%, це є закономірним, оскільки підприємство займається будівельною діяльністю. Структура штатних працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у 2019-2021 роках представлена на рисунку 2.12.

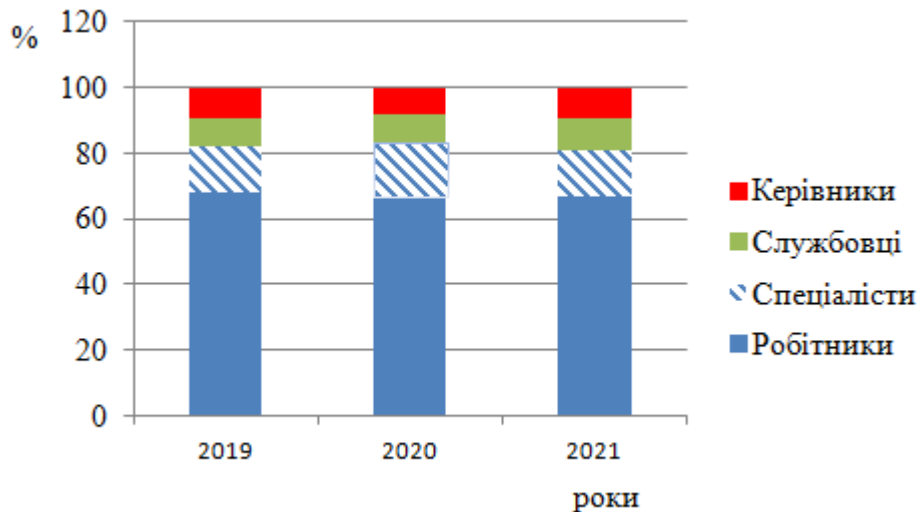

Рисунок 2.8 – Структура штатних працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Паралельно із забезпеченістю ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» робочою силою досліджують закріплення та рух кадрів на підприємстві. В цьому напрямку аналізу вивчають зміни загального коефіцієнта обороту, коефіцієнти обороту з прийому, звільнення та плинність кадрів.

Для більш детальніше аналізу показників закріплення та руху робочої сили ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» представимо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9 – Зміна руху робочої сили ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
1. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	22	24	21	+2	-3
2. Кількість прийнятих на роботу, осіб	2	3	1	+1	-2
3. Кількість звільнених з роботи, осіб	1	1	4	0	+3
4. Кількість звільнених за власним бажанням та за порушення трудової дисципліни, осіб	1	1	4	0	+3
5. Коефіцієнт обороту по прийому, %	9,1	12,5	4,8	+3,4	-7,7
6. Коефіцієнт обороту по вибуттю, %	4,5	4,2	18,9	-0,3	-14,7
7. Коефіцієнт плинності кадрів, %	4,5	4,2	18,9	-0,3	-14,7
8. Коефіцієнт загального обороту, %	13,6	16,7	23,7	+3,1	+7,0

З даних таблиці 2.9 спостерігаємо, що у 2020 році кількість прийнятих на роботу осіб перевищувала кількість звільнених, тому коефіцієнт обороту з прийому ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» перевищує коефіцієнт обороту з вибуття ($12,5 > 4,2$). У 2021 році кількість звільнених з роботи осіб перевищувала кількість прийнятих, тому коефіцієнт обороту з вибуття перевищує коефіцієнт обороту з прийому ($18,9 > 4,8$). На підприємстві спостерігається невисокий рівень плинності кадрів, крім останнього року, який становив 18,9%.

На рисунку 2.13 наведена зміна коефіцієнта плинності кадрів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках.

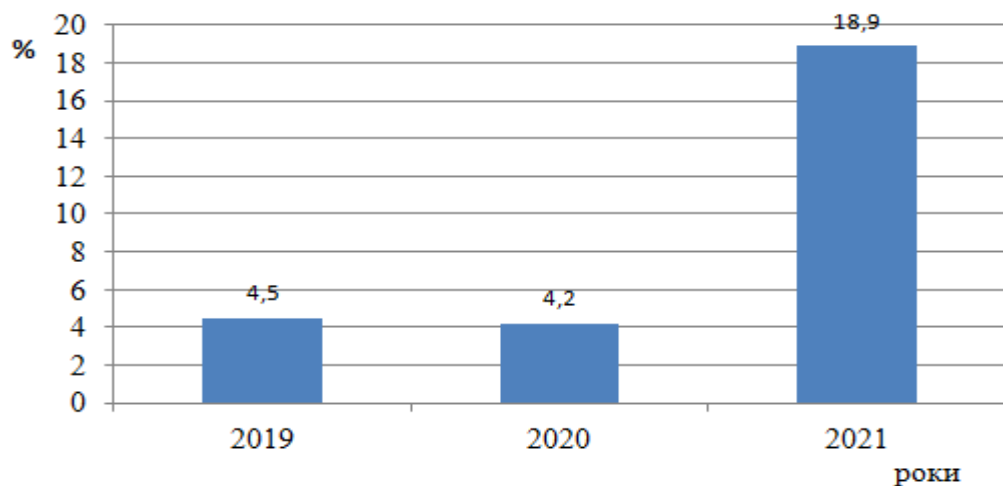

Рисунок 2.13 - Динаміка коефіцієнта плинності кадрів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

В 2019 році кількість прийнятих на роботу осіб склала 3 особи, що на 1 особу більше, ніж в 2019 році. Відповідно коефіцієнт з прийому збільшився до 12,5 або наполовину. Кількість звільнених, також в 2020 році не змінилася і коефіцієнт з вибуття дорівнював 4,2, а коефіцієнт плинності – 4,2% (див. рис.2.14).

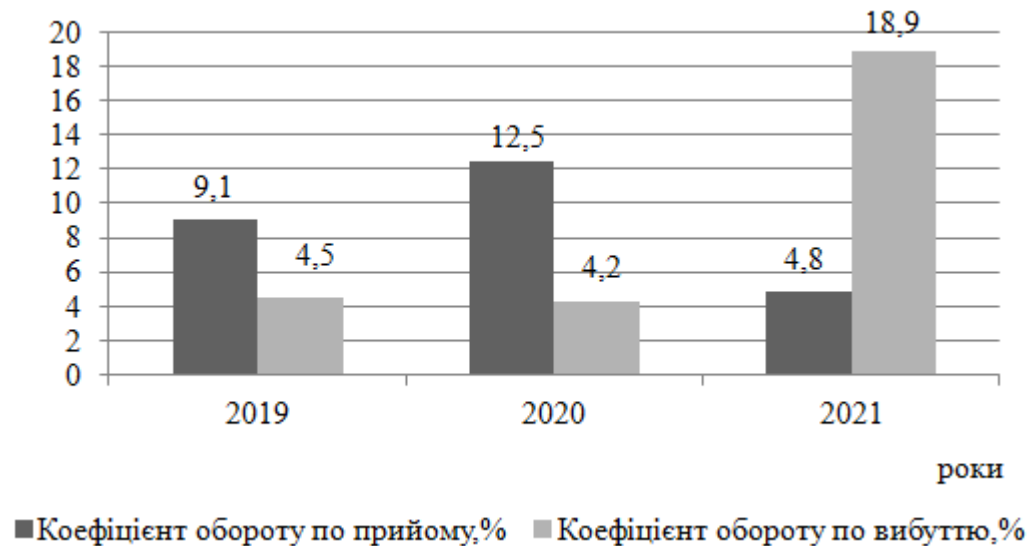

Рисунок 2.14 – Динаміка коефіцієнтів обороту по прийому та звільненню кадрів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

В 2021 році нерівновага прийнятих на роботу і звільнених становила 3 особи, що призвело до збільшення коефіцієнту з вибуття і коефіцієнту плинності на 14,7%.

Всі коефіцієнти закріплення та руху кадрів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є досить невисокими, що свідчить про стабільність кадрового складу персоналу на підприємстві.

Важливою складовою аналізу ефективності використання трудових ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є аналіз продуктивності праці. Розглянемо більш детально змін показників продуктивності праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», що спостерігається на підприємстві за останні три роки і все це зобразимо у вигляді таблиці 2.10

В 2019-2021 роках ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» покращує рівень використання робочого часу. Зменшується кількість днів відпрацьованих одним робітником за рік. Цей показник змінюється таким чином: з 227 днів у 2019 році до 231 днів в 2021 році. Але загальна кількість відпрацьованого часу за рік зменшується з 4994 людино-днів (38453,8 людино-годин) у 2019 році до 4851 людино-день (37837,8 людино-годин) у 2021 році або на 2,9%.

Таблиця 2.10 – Динаміка продуктивності праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг, тис.грн	17705,4	29532,0	28258,0	+11826,6	-1274
2. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	22	24	21	+2	-3
в тому числі робітників	15	16	14	+1	-2
3. Питома вага робітників в загальній чисельності промислово-виробничого персоналу, %	68,2	66,7	66,67	-1,5	+0,03
4. Відпрацьовано днів одним працівником за рік, дні	227	240	231	+13	-13,00
5. Середня тривалість робочого дня, год.	7,7	7,8	7,8	+0,1	0,00
6. Загальна кількість відпрацьованого часу за рік працівниками:					
- людино-днів	4994	5760	4851	+766	-909
- людино-годин	38453,8	44928	37837,8	+6474,2	-7090,2
7. Середньорічний виробіток, тис. грн/особу					
- одного працюючого	804,79	1230,5	1364,6	+425,71	+134,1
- одного робітника	1180,36	1845,75	2046,88	+665,39	+201,13
8. Середньоденний виробіток робітника, тис.грн/особу	5,2	7,691	8,861	+2,491	+1,170
9. Середньогодинний виробіток робітника, тис. грн/особу	0,675	0,986	1,136	+0,311	+0,150

Середньорічний виробіток одного робітника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» зростає в 2020 році на 425,71 тис.грн і дорівнює 1845,75 тис.грн/особу, а в 2021 році збільшується на 201,13 тис.грн/особу та становить 2046,88 тис.грн/особу. Середньорічний виробіток одного працівника також змінюється в більший бік: в 2020 році до рівня 1230,5 тис.грн/особу, а у 2021 році вже збільшується до рівня 1364,6 тис.грн/особу.

Динаміка продуктивності праці ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках представлена на рисунку 2.15.

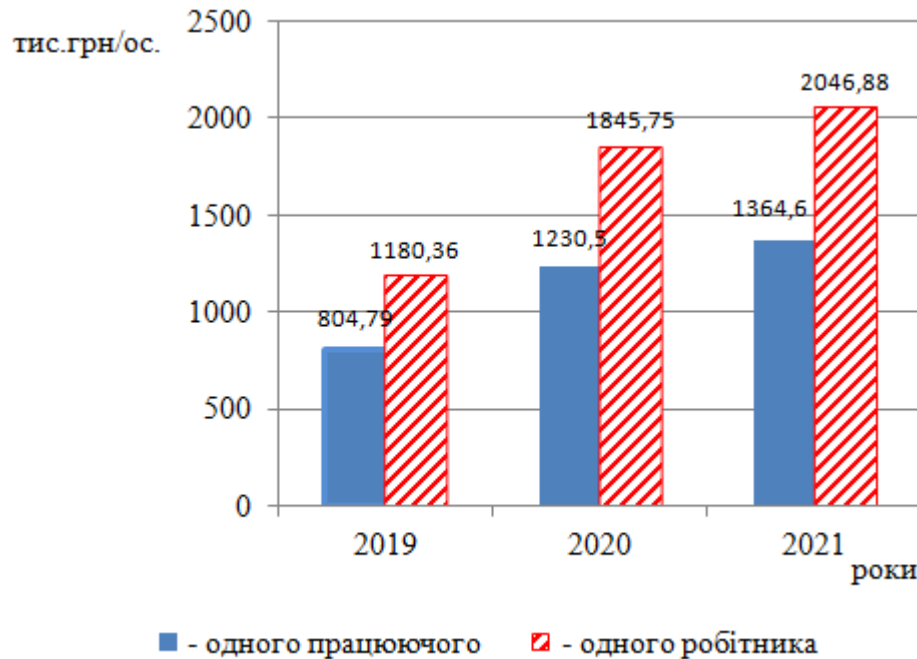

Рисунок 2.15 – Зміна середньорічної продуктивності праці одного працівника та одного робітника в 2019-2021 роках

Із графіка 2.15 ми бачимо, що середньорічний виробіток працівників і робітників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за останній рік покращився. Це стало наслідком високого темпу зростання обсягу реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у порівнянні з темпами зменшення чисельності промислово-виробничого персоналу.

Наступним етапом нашого дослідження трудових ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» буде оцінювання структури та використання фонду заробітної плати персоналу. Підвищення рівня заробітної плати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» надзвичайно важливий економічний і соціальний фактор, проте він залежить не лише від продуктивності праці, а й має тісно узгоджуватися з фінансовим станом підприємства.

Зміна середньорічної заробітної плати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках представлена в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Динаміка середньорічної заробітної плати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Рік			Темпи зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/ 2019	2021/ 2020
1. Загальний фонд заробітної плати, тис.грн	1159,1	1097,7	1678,3	180,43	71,92
1.1. Фонд заробітної плати робітників, тис.грн.	708,3	650,8	1055,7	145,16	91,11
1.2. Фонд заробітної плати інших категорій персоналу, тис.грн	450,8	446,9	622,6	99,13	52,45
2. Середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу, осіб	22	24	21	109,09	95,45
з них робітників	15	16	14	106,67	100,0
3. Середньорічна заробітна плата, тис.грн/особу:					
- одного працівника	52,69	45,74	79,92	86,81	174,73
- одного робітника	47,22	40,68	75,41	86,15	185,37
4. Середньомісячна заробітна плата, грн/особу:					
- одного працівника	4390,8	3811,7	6660,0	86,81	174,72
- одного робітника	3935,0	3390	6283,9	88,94	185,37

Аналізуючи дані таблиці 2.11, слід відмітити, що фонд заробітної плати працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у 2021 році в порівнянні із попередніми збільшився. Відповідно до цього збільшилася і середньорічна заробітна плата працівників. В 2020 р. в порівнянні із 2019 р. спостерігалось зменшення середньорічної заробітної плати одного працівника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» до 45740 грн/особу, а одного робітника до 40680 грн/особу. Але вже в наступному році середньорічна заробітна плата працівників значно зросла. Збільшення цього показника становило 74,73%. В цілому за розглянутий період фонд оплати праці працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» мав тенденцію до збільшення.

На це вплинули такі чинники як підвищення мінімальної заробітної плати на державному рівні та підвищення посадового окладу працівників.

Трудові ресурси характеризуються не тільки кількісними показниками, но і якісними, зокрема рівнем освіти і віком працівників підприємства.

Здійснено даний аналіз працівників ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за допомогою табл. 2.12

Дані таблиці 2,12 свідчать про те, що на ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» про стабільність і незмінність кваліфікаційного рівня працюючих. Але керівництву треба звернути увагу на зменшення працівників з низьким рівнем освіти, який є досить високим.

Таблиця 2.12 – Якісна характеристика персоналу ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Вік	Кількість з вищою освітою, осіб			Кількість з середньою спеціальною освітою, осіб			Кількість з середньою освітою, осіб			Всього, осіб		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
До 45	10	11	10	3	3	2	3	3	3	16	17	15
більше 45	3	4	3	2	2	2	1	1	1	6	7	6
всього	13	15	13	5	5	4	4	4	4	22	24	21

Для проведення ефективної кадрової політики ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» треба враховувати гендерний поділ працівників (див. табл.. 2.13)

Таблиця 2.13 – Зміна чисельності працюючих жінок ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показники	2019 рік		2020 рік			2021 рік		
	Кількість осіб	Питома вага, %	Кількість, осіб	Питома вага, %	Відхилення, осіб	Кількість, осіб	Питома вага, %	Відхилення, осіб
Середньооблікова чисельність персоналу	22	100	24	100	+2	21	100	-3
в т.ч. жінок	4	18,18	5	20,83	+1	4	19,05	-1

Чисельність жінок ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» становить 4 особи і не змінилась у 2021 році порівняно з 2019 роком. Треба враховувати, що майже

кожен п'ятий працівник - це жінка. Таке співвідношення ставить за обов'язок адміністрації фірми вносити визначені корективи в кадрову політику, а саме – надання можливості працювати за гнучким графіком, часткова оплата медичних послуг, допомога з відвідуванням дітей дошкільних закладів,.

2.4 Фінансовий аналіз витрат і результатів діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Виживання підприємства в умовах жорсткої конкуренції значною мірою залежить від спроможності підтримувати оптимальний рівень витрат, оскільки саме витрати є одним з основних факторів формування прибутку підприємства. Аналіз собівартості продукції та послуг виступає як один із найважливіших чинників успішності економічної роботи ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Оцінювання складу витрат представлено в таблиці 2.14

Таблиця 2.14 – Аналіз складу загальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», тис.грн

Елементи витрат	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
1. Матеріальні витрати	5961,7	11622,7	13961,1	+5661	+2338,4
2. Витрати на оплату праці	1159,1	1097,7	1678,3	-61,4	+580,6
3. Відрахування на соціальні заходи	255,1	241,5	369,2	-13,6	+127,7
4. Амортизація основних фондів	89,7	36,1	22,1	-53,6	-14,0
5. Інші витрати	10072,7	16436,2	12625,6	+6363,5	-3810,6
Разом витрати, у тому числі:	17538,3	29434,2	28656,3	+11895,9	-777,9
- змінні витрати	7120,8	12720,4	16008,6	+5599,6	+3288,2
- постійні витрати	10417,5	16713,8	12647,7	+6296,3	-4066,1

З таблиці 2.14 бачимо, що матеріальні витрати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2020 році збільшилися – на 5661 тис.грн. внаслідок подорожчання

матеріалів. А витрати на оплату праці навпаки зменшилися на 61,4 тис.грн, відповідно зменшилися і відрахування на соціальні заходи на 13,6 тис.грн.

За рахунок зменшення залишкової вартості основних фондів на підприємстві зменшилася в 2020 році порівняно з попереднім роком амортизація основних фондів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на 53,6 тис.грн.

У 2021 році відбувається значне зростання матеріальних витрат – на 2338,4 тис.грн внаслідок збільшення обсягів виробництва та підвищення цін на матеріали. Одночасно відбувається збільшення витрат на оплату праці на 580,6 тис.грн та відрахувань на соціальні заходи на 127,7 тис.грн, що пояснюється збільшенням мінімальної заробітної плати на державному рівні.

Змінні витрати ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» змінюються аналогічно змінам обсягів виробництва. На підприємстві ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» величина постійних витрат становила в 2020 році 16713,8 тис.грн. Тобто зменшилася в 2021 році на 4066,1 тис.грн. Відбувається це в наслідок зміні тарифів на електроенергію, газ та цін на матеріали.

Проаналізуємо структуру витрат на виробництво ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках за допомогою таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Аналіз структури загальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках, %

Елементи витрат	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
1. Матеріальні витрати	34,0	39,5	48,7	+5,5	+9,2
2. Витрати на оплату праці	6,6	3,7	5,9	-2,9	+2,2
3. Відрахування на соціальні заходи	1,5	0,8	1,3	-0,7	+0,5
4. Амортизація основних фондів	0,5	0,1	0,1	-0,4	0,0
5. Інші витрати	57,4	55,9	44,0	-1,5	-11,9
Разом операційні витрати, у тому числі:	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0
- змінні витрати	40,6	43,2	55,9	+2,6	+12,7
- постійні витрати	59,4	56,8	44,1	-2,6	-12,7

В структурі витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» найбільша частка припадає на інші витрати, яка щорічно зменшується - в 2019 р. – 57,4%, в 2020 р. – 55,9%, а у 2021 р. – 44%.

Частка матеріальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» зростає з кожним роком. В 2019 році ця частка становила – 34%, в 2020 р. – 39,5%, а у 2021 р. – 48,7%. Продукція ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» матеріаломістка.

Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи мають наступну частку в загальних витратах підприємства: 2019 р. – 6,6% та 1,5%, в 2020 р. – 3,7% та 0,8%, а у 2021 р. – 5,9% та 1,3%. Це свідчить про те, що продукція ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є не трудомістка.

Зобразимо структуру витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках за допомогою рисунка 2.16.

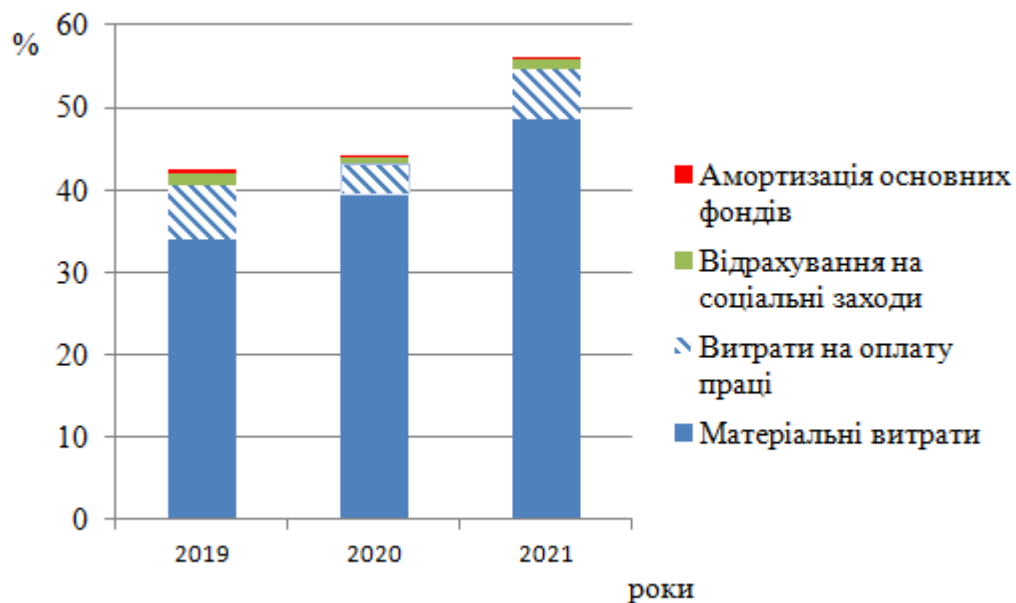

Рисунок 2.16 – Структура загальних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за 2019-2021 роки

Структурі операційних витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» характеризується перевищенням змінних витрат над постійними, але щорічно це співвідношення погіршується. Змінні витрати складають у 2019 р. – 40,6%, а їх частка зросла до 43,2% у 2020 році. Частка постійних витрат за цей

період зменшилася на 2,6%. Частка змінних витрат складає у 2021 р. – 55,9%, що на 12,7% більше ніж у попередньому році. Структура витрат ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» нестабільна, різкі зміни обсягів виробництва впливають на структуру витрат.

Попередній аналіз свідчить про те, що продукція ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» матеріаломістка, тому важливим фактором забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами є раціональність визначення потреби в них. Для оцінки ефективності використання матеріальних ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» використовують систему показників – матеріаловіддача, питома вага матеріаловитрат у собівартості продукції, матеріаломісткість.

Розглянемо зміну питомої ваги матеріальних витрат в собівартості продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», яка представлена у таблиці 2.16

Таблиця 2.16 – Зміна питомої ваги матеріальних витрат в собівартості продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Рік			Темпи зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1. Матеріальні затрати, тис. грн	5961,7	11622,7	13961,1	194,96	120,12
2. Загальні витрати, тис. грн	17538,3	29434,2	28489,7	167,83	96,79
3. Питома вага матеріальних затрат до загальних витрат, %	34,0	39,5	49,0	116,18	124,06

В 2020 році матеріальні витрати на виготовлення продукції та надання послуг ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» збільшилися на 5661 тис.грн, тобто майже в 2 рази. Загальні затрати на виробництво продукції та надання послуг зменшуються. В наслідок цього в 2020 році зросла питома вага матеріальних затрат до виробничої собівартості продукції на 16,18%. У наступному році спостерігається зменшення загальних витрат на 3,21% при зростанні матеріальних витрат на 20,12%. Відбувається збільшення питомої ваги

матеріальних витрат на 24,06%. І як результат відбувається погіршення використання матеріальних ресурсів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», що привело до менш економічного їх використання.

На рисунку 2.17 графічно зобразимо зміну питомої ваги матеріальних витрат в загальних витратах ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

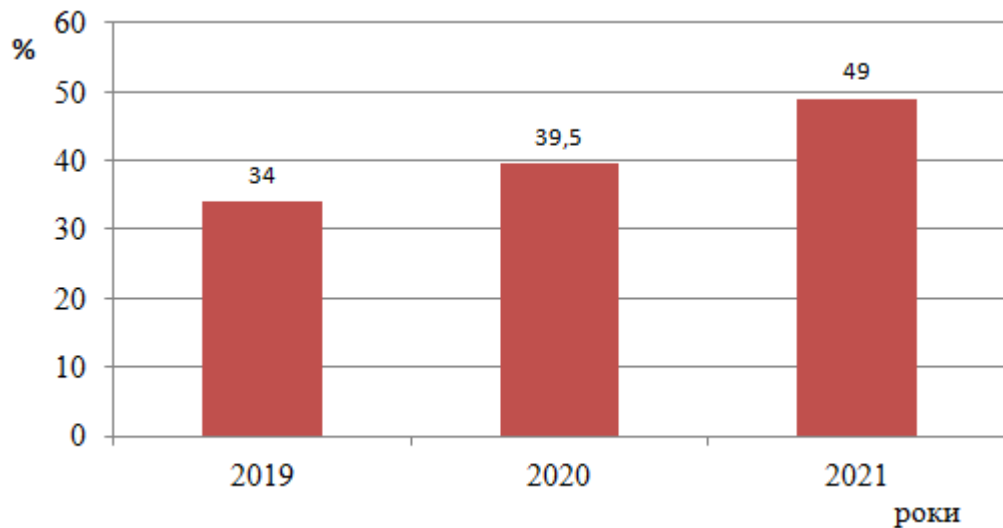

Рисунок 2.17 – Зміна питомої ваги матеріальних витрат в загальних витратах ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Для подальшого аналізу матеріальних ресурсів визначаємо матеріаловіддачу та матеріаломісткість ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» (таблиця 2.17).

Таблиця 2.17 – Зміна матеріаловіддачі та матеріаломісткості ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за 2019-2021 роки

Показник	Рік			Темпи зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1. Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис.грн	17705,4	29532,0	28258,0	166,8	98,69
2. Матеріальні затрати, тис.грн	5961,7	11622,7	13961,1	194,96	120,12
3. Матеріаловіддача, грн	2,97	2,54	2,02	85,6	79,53
4. Матеріаломісткість, грн	0,34	0,39	0,49	114,71	125,64

Аналізуючи дані таблиці 2.17 можна зробити зазначити, що в 2020 році темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції, робіт та послуг ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» менші за темпи зростання матеріальних витрат, внаслідок чого на 43 копійки (на 14,4%) зменшується показник матеріаловіддачі. Він становить в 2020 році 2,54 грн.

Показник матеріаломісткості збільшується на 14,71 та досягає рівня 0,39 грн (див. рис.2.18).

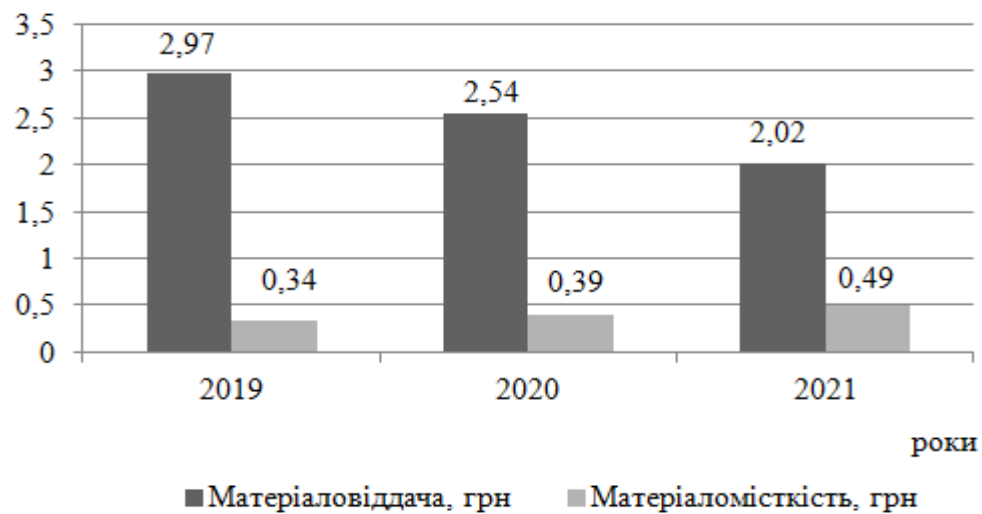

Рисунок 2.18 – Зміна показників матеріаловіддачі та матеріаломісткості продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

В наступному році спостерігається аналогічна тенденція, відбувається збільшення доходу від реалізації продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» і зростання матеріальних витрат, що призводить до зменшення матеріаловіддачі до 2,02 грн, в свою чергу матеріаломісткість збільшується на 25,64% або на 10 копійок.

Наступним напрямком аналізу є порівняння витрат на 1 гривню реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», що відображено в таблиці 2.16.

Таблиця 2.18 – Витрати на 1 грн реалізованої продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Показник	Рік			Відхилення	
	2019	2020	2021	2020-2019	2021-2020
1. Чистий дохід від реалізації продукції, робіт та послуг в діючих цінах, тис.грн	17705,4	29532,0	28258,0	+11826,6	-1274
2. Загальні витрати, тис.грн	17538,3	29434,2	28489,7	+11895,9	-944,5
3. Витрати на 1 грн реалізованої продукції, грн (витратомісткість)	0,991	0,996	0,994	+0,005	-0,002

Витрати на 1 грн реалізованої продукції мають назву витратомісткість продукції. Цей показник показує скільки витрат припадає на одну гривню обсягу реалізації продукції та надання послуг.

В ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» спостерігається нестабільна ситуація з витратомісткістю. В 2019 році цей показник занадто високий і становить 0,991 грн. В наступному році витрато місткість ще збільшується на 0,005 грн і досягає найвищого для підприємства рівня 0,996 грн. В 2021 році ситуація трохи покращується, витрато місткість зменшується на 0,002 грн, але залишається зavelикою і становить 0,994 грн (див.рис.2.19).

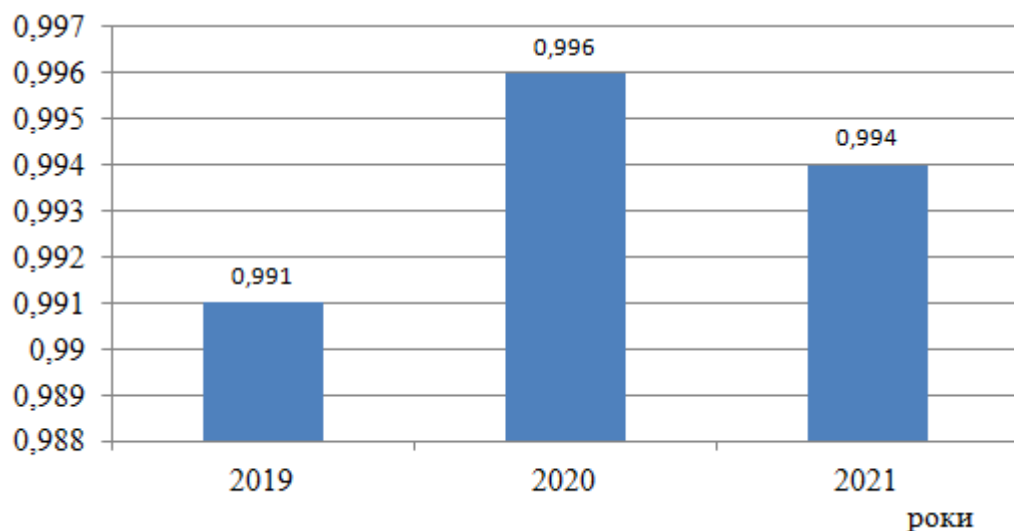

Рисунок 2.19 – Зміна витратомісткості продукції та послуг ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Найважливішим показником діяльності підприємства є прибуток, як основного джерела формування власних джерел фінансових ресурсів підприємства.

Проведемо аналіз зміни фінансових результатів діяльності підприємства (див. аналітичну таблицю 2.17).

У 2020 році в порівнянні із 2019 роком чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» збільшився на 66,8%. Виникли інші операційні доходи на суму 94,8 тис.грн. В цілому підприємство отримало чистих доходів в 2020 році на суму 29616,8 тис.грн, а в 2021 році – 28656,3 тис.грн або на 3,24% менше рівня попереднього року.

Таблиця 2.17 –Формування прибутку підприємства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», тис.грн

Показник	Рік			Темпи зростання, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
1. Чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг	17705,4	29532,0	28258,0	166,8	98,69
2. інші операційні доходи	-	94,8	397,3	-	419,09
3. Інші доходи	-	-	-	-	-
4. Разом чисті доходи	17705,4	29616,8	28656,3	167,28	96,76
5. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	9813,0	16436,2	24918,1	167,49	151,6
6. Інші операційні витрати	7458,1	12635,3	3324,7	169,42	26,31
7. Інші звичайні витрати	267,2	362,4	246,9	135,63	68,13
8. Разом витрати	17538,3	29434,2	28489,7	167,83	96,79
9. Фінансовий результат до оподаткування	167,1	182,6	166,6	109,27	91,24
10. Податок на прибуток	30,1	32,9	30,0	109,3	91,19
11. Чистий прибуток	137,0	149,7	136,6	109,27	91,25

Згідно даних таблиці 2.17 спостерігаємо значне збільшення інших операційних витрат з 7458,1 тис.грн в 2019 році до 12635,3 тис.грн в 2020 році та збільшення собівартості реалізованих товарів та послуг з 9813 тис.грн у 2019 році до 16436,2 тис.грн у 2020 році. В наступному році інші

операційні витрати зменшилися в 3,5 рази при зростанні загальної собівартості реалізованих товарів та послуг в 1,5 рази.

У 2019 році ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» мало чистий прибуток на суму 137 тис.грн. Чистий прибуток підприємства у 2020 році збільшився до 149,7 тис.грн, а у 2021 році зменшився на 8,75% та дорівнював 136,6 тис.грн (див. рис.2.12).

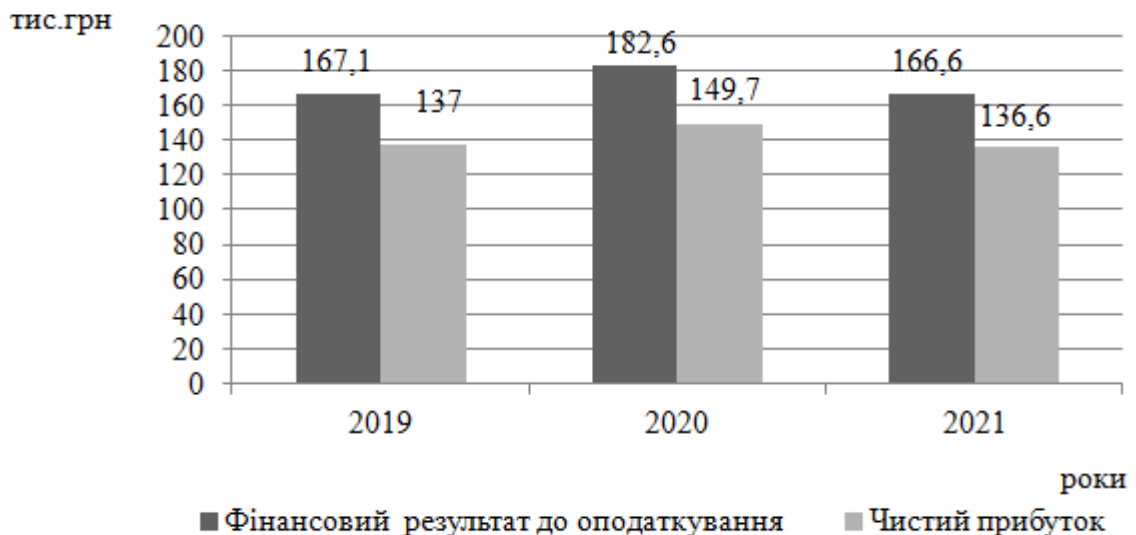

Рисунок 2.12 – Зміна прибутків ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках

Узагальнюючи вищенаведені розрахунки щодо економічного становища підприємства відзначимо, що керівництво ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» намагається вживати всі можливі заходи для забезпечення ефективної діяльності підприємства, але використовує для цього не всі наявні можливості.

2.5 Оцінювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Оцінювання фінансового стану підприємства є одним з найважливіших напрямків регулювання успішної фінансово-економічної діяльності підприємства, допомагає прийняттю правильних рішень щодо фінансових питань.

Оцінка фінансового стану повинна бути аргументованою, так як помилки в інтерпретації висновків можуть призвести або до недоотримання бажаного рівня прибутку, або до погіршення стану підприємства. Основні показники оцінювання фінансового стану «Гама-Техніка ЛТД» представлені в таблиці 2.18.

Проведемо оцінювання майна ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Основні фонди в ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» амортизовані в 2020 році на 74%. Про це свідчить коефіцієнт зносу основних засобів. В наступному році цей показник зростає на 9,6%. Основні фонди відновлюються в 2021 році на 82,6%. Такий високий рівень вказує на низьку придатність основних засобів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Частка оборотних фондів в балансі в 2020 році становила 97,8%, в 2021 році зросла на 0,8%. Це ще збільшила мобільність активів підприємства.

Найважливішими критеріями фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» є показники стійкості. Об'єкт дослідження в 2020 році має коефіцієнт фінансової залежності на рівні 12,45. Це свідчить про те, що переважно більша частина загальних коштів формується за рахунок зовнішніх джерел фінансування. В наступному році цей показник зменшився на 1,85, він не знаходиться в межах рекомендованого значення, а значно його перевищує. Спостерігається перевищення кредитних ресурсів над власними в 11,5 разів. В 2021 році розрив зменшився до 9,6 разів. Бачимо дуже високий фінансовий ризик в цьому випадку. В ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів відсутній, тобто відсутня залежність від інвесторів.

Коефіцієнт загальної ліквідності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках дуже низький, набагато менший за рекомендований. В 2021 році він збільшився майже в 2 рази, але рівень залишився замалим. Низьке значення показника означає, що «Гама-Техніка Лтд» не може гасити поточні зобов'язання за рахунок поточних активів.

Таблиця 2.18 – Основні показники фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Назва коефіцієнта	Зміст формули	Значення показників			Що характеризує	Рекомендоване значення
		2020	2021	Відхил.		
1. Аналіз майнового стану підприємства						
1.1 Коефіцієнт зносу основних фондів	Співвідношення амортизації та первісної вартості основних фондів	0,74	0,826	+0,096	Показує, наскільки амортизовані основні фонди	Зменшення
1.2 Частка оборотних коштів в балансі	Співвідношення вартості оборотних коштів і суми активів	0,978	0,988	+0,008	Показує частку оборотних коштів в активах	Збільшення
1.3 Частка основних засобів в балансі	Співвідношення вартості оборотних коштів і суми активів	0,02	0,012	-0,008	Показує частку основних засобів в активах	Зменшення
1.4 Коефіцієнт мобільності активів	Співвідношення вартості оборотних коштів і вартості необоротних активів	48,9	83,1	+34,2	Показує відношення вартості оборотних коштів до вартості необоротних активів	Збільшення
2. Аналіз фінансового стану підприємства						
2.1 Коефіцієнт фінансової залежності	Співвідношення загальної кредиторської заборгованості і суми активів	12,45	10,60	-1,85	Показує, яка частина активів фінансується за рахунок залучених коштів	Критичне значення – 2, зниження
2.2 Коефіцієнт фінансового ризику	Співвідношення довгострокових пасивів і власного капіталу	11,45	9,60	-1,85	Показує відношення залученими до власних коштів	< 0,5 критичне значення – 1
2.3 Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Співвідношення довгострокових зобов'язань і суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань	0	0	0	Означає зростання залежності від зовнішніх інвесторів	0,4
2.4 Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Співвідношення власного капіталу і власного капіталу та поточних зобов'язань	0,08	0,09	+0,01	Показує відсоток власного капіталу в капіталізованих джерелах	0,6

Продовження таблиці 2.18

3. Аналіз ліквідності						
3.1 Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття)	Співвідношення поточних активів за виключенням товарно-матеріальних запасів і короткострокових зобов'язань	0,233	0,465	0,232	Характеризує здатність підприємства покрити короткострокові зобов'язання з найбільше легко реалізованої частини активів оборотних коштів	1-2
3.2 Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	Співвідношення ліквідних активів (запасів і витрат + грошових коштів, розрахунків тощо) і короткострокових зобов'язань	0,865	1,001	+0,136	Показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок ліквідних оборотних коштів	0,7-0,8
3.3 Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Співвідношення грошових активів і поточних зобов'язань	0,032	0,376	+0,344	Показує, яка частка короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно	0,5-0,35
4. Аналіз рентабельності підприємства						
4.1 Рентабельність сукупного капіталу	Співвідношення чистого прибутку підприємства і валюти балансу	0,014	0,017	+0,003	Характеризує величину віддачі сукупного капіталу підприємства	Збільшення
4.2 Рентабельність власного капіталу	Співвідношення чистого прибутку і власного капіталу	0,174	0,176	+0,002	Характеризує прибутковість виробництва	Не < 0,2
4.3 Чиста рентабельність продажів	Співвідношення чистого прибутку і доходу від реалізації	0,013	0,009	-0,004	Показує, скільки припадає чистого прибутку на одиницю доходу	> 0, збільшення
4.4 Чиста рентабельність виробництва	Співвідношення чистого прибутку до собівартості реалізованої продукції (робіт послуг) підприємства	0,057	0,027	-0,03	Показує величину прибутку з кожної гривні витраченої на виробництво і реалізації продукції	Збільшення

Продовження таблиці 2.18

5. Аналіз ділової активності						
5.1 Коефіцієнт оборотності активів	Співвідношення виручки від реалізації і середньої суми активів за період	1,06	1,77	+0,71	Швидкість обороту сукупного капіталу показує, скільки разів за певний період відбувається цикл виробництва, що приносить прибуток	Не менше 0,47
5.2 Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Співвідношення виручки від реалізації і середньої величини рахунків дебіторів	5,79	21,8	+16,1	Показує середній термін у днях інкасації коштів по поставках продукції покупцям з наданням відстрочки платежу	Не менше 1
5.3 Період оборотності дебіторської заборгованості	Середня дебіторська заборгованість за період і виручки реалізації	63 дні	17 днів	-46	Відображає середнє число днів, необхідне для стягнення заборгованості	Збільшення
5.4 Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Співвідношення виручки від реалізації і середньої величини розрахунків з кредиторами	1,16	1,15	-0,01	Дає можливість визначити наскільки компанія платить по рахункам постачальників	Зменшення
5.5 Період оборотності кредиторської заборгованості	Середня кредиторська заборгованість за період і виручки реалізації	314дн.	315дн.	+1	Відображає середнє число днів, необхідних для повернення заборгованості	Збільшення
5.6 Коефіцієнт оборотності основних коштів (фондовіддача)	Співвідношення вартості продукції і середньорічної вартості основних фондів	53,5	149	+95,5	Визначає ефективність використання основних засобів підприємства	Збільшення

Коефіцієнт термінової ліквідності достатньо високий, значно вище за рекомендовані значення. В 2021 році цей коефіцієнт покращується на 0,136 і становить 1,001. Тобто ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» спроможне погасити за рахунок ліквідних оборотних коштів свої короткострокові зобов'язання

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» 2020 році нижче за рекомендоване значення. В 2021 році він зростає і досягає норми. ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» спроможне негайно гасити 38% своїх короткострокових зобов'язань.

Отже, за підсумками 2020-2021 року підприємство продовжило позитивну тенденцію покращення фінансового стану діяльності. Але низькі показники ліквідності та рентабельності в ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» свідчить про неможливість погашення короткострокових зобов'язань та майже нульову прибутковість.

3 МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «ГАМА-ТЕХНІКА ЛТД»

3.1 Формування послідовності моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Фінансове моделювання виступають основним інструментарієм і гарантією стійкого функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції ринку..

Метою створення й використання моделей фінансового стану є допомога, яку такі моделі можуть надати керівництву підприємства в процесі прийняття господарського рішення. В процесі фінансового моделювання створюється модель, яка описує взаємозв'язки між фінансовими змінними підприємства. Модель фінансового стану підприємства являє собою спробу показати комплексний характер фінансової ситуації у формі економіко-математичних рівнянь.

Дослідження об'єкту моделювання описує зв'язки між характеристиками процесу, виявляє його граничних і початкових умови.

В результаті моделювання створюється формалізація процесу у вигляді співвідношень. Процес побудови моделі можна представити послідовністю етапів, зображених на рис. 3.1.

На етапі дослідження об'єкта моделювання (фінансового стану) потрібно виконати наступні дії:

- дослідження взаємодії фінансового стану підприємства з зовнішнім конкурентним середовищем, визначення вхідних впливів та реакцій об'єкту, класифікація впливів;

- класифікація об'єкта моделювання (фінансового стану підприємства), визначення міри впливу випадкових факторів на фінансовий стан та дослідження зв'язків між характеристиками об'єкту;

- проведення дослідження внутрішньої структури фінансового стану;

- узагальнення всього накопиченого матеріалу, розроблення моделі оцінювання та прогнозування фінансового стану.

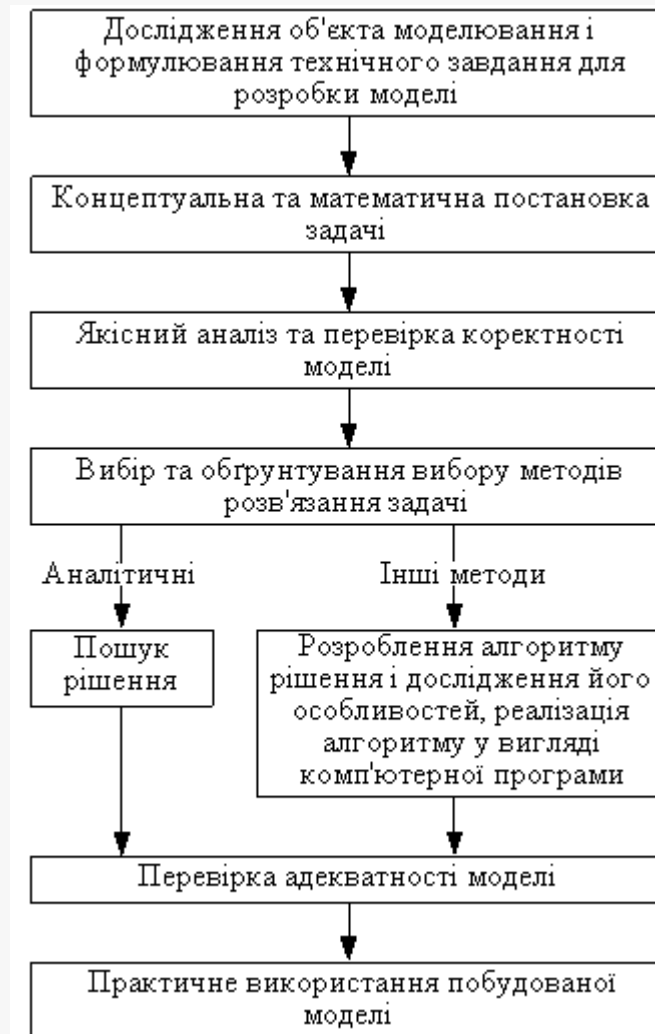

Рисунок 3.1 – Послідовність етапів побудови моделі оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства

Необхідність застосування різноманітних економіко-математичних моделей пояснюється різноманітністю фінансових процесів та множиною показників фінансового стану підприємства.

Фінансове моделювання - це «модель фінансового представлення компанії, яка вказує на фінансові результати діяльності компанії в майбутньому за допомогою моделей, що відображають фінансову ситуацію, беручи до уваги наступні фактори, ризики та припущення щодо майбутнього» [48]. Фінансове моделювання є важливою складовою для

прийняття майбутніх рішень щодо залучення фінансових ресурсів або оцінка перспектив розвитку бізнесу.

Оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства доцільно здійснювати шляхом моделювання, оскільки останнє дозволяє відобразити сьогоdnішній та майбутній фінансові стани в перспективі та залежності від необмеженої кількості факторів. Адекватність оцінювання та прогнозування фінансового стану залежить від побудови розробленої моделі. Це обумовлює необхідність визначення послідовності процедур та основних етапів моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Грунтуючись на розробленому алгоритмі моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», пропонується наступна послідовність його проведення, яка складається з п'ятьох етапів (рис. 3.2).

Перший (підготовчий) етап включає визначення цілей прогнозування; збір інформації, що характеризує фінансовий стан промислового підприємства; перевірку зібраної інформації на достовірність та точність. Постановка цілей моделювання передбачає визначення основних напрямів використання прогнозних даних.

На другому етапі здійснюється розрахунок показників фінансового стану та оцінювання їх рівня. До них відносяться коефіцієнти ділової активності, фінансової стійкості, платоспроможності. Це дослідження дозволяє виявити основні фактори, що впливають на його зміну.

На третьому етапі здійснюється моделювання фінансового стану для досягнення його цілей. Він передбачає безпосередньо сам процес моделювання, який включає в себе вибір фінансової моделі ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», розрахунок прогнозних показників і визначення на підставі розрахованих прогнозних показників типу фінансового стану підприємства.

На четвертому етапі проводиться оцінка чутливості до змін окремих факторів, які впливають на фінансовий стан ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

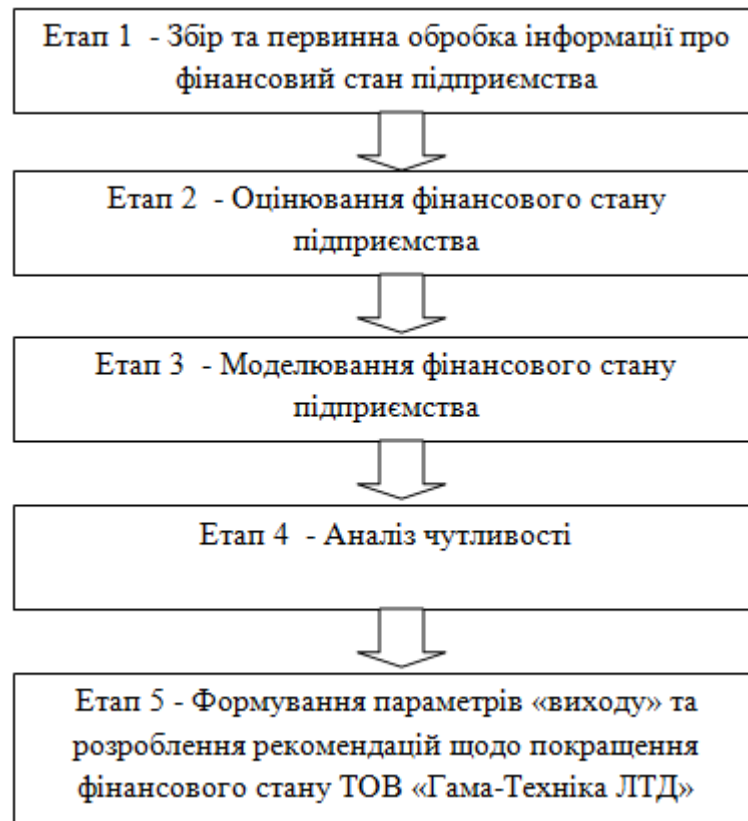

Рисунок 3.2 - Послідовність реалізації методики прогнозування фінансового стану промислового ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Метод аналізу чутливості вважається найбільш простим методом оцінки ступеня ризику, потребує мінімального обсягу вхідної інформації. Використання цього методу передбачає зміну значення окремих факторів та визначення при такій зміні кожного його параметра результативного показника.

П'ятий (завершальний) етап характеризується формування вихідних параметрів та розроблення пропозицій щодо покращення фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Розробка моделі для оцінки рівня ризику передбачає:

1) визначення головного фінансового показника, який буде впливає на оцінку наслідків дії ризик-факторів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»;

2) вибір факторів, які обумовлюють ризик-зміни головного фінансового показника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», у вигляді формули або через визначення параметрів моделі;

3) встановлення математичної залежності між зміною факторів та значенням головного фінансового показника ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Рисунок 3.3 – Модель комплексної оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Таким чином, отримання інформації про майбутній фінансовий стан ТОВ «Гама-Техніка ЛТД, особливий вид передбачення можливих або бажаних його змін у діяльності підприємства є необхідним елементом формування його ринкової стратегії.

3.2 Застосування економіко-математичних моделей прогнозування фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Особливої уваги для фінансового моделювання потребує визначення факторів фінансового стану, які повинні відображати фінансову систему

підприємства. Фінансова модель слугує базою для внесення відповідних коректив в систему. Вибір фінансової моделі обумовлюється тим, що фінансовий стан підприємства доцільно визначати у комплексі. Нами було обрано наступні показники оцінювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»: ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності.

Економіко-математичні моделі для управління фінансовим станом підприємства вимагають всебічного врахування факторів невизначеності, пов'язаних з особливостями функціонування підприємств в жорстких конкурентних умовах. Для досягнення цієї мети пропонується багатофакторна модель оцінювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», яка дозволяє розрахувати інтегральний показник фінансового стану підприємства (I) на основі системи груп показників:

:

$$I=f(Y1, Y2, Y3, Y4) \quad (3.1)$$

У економіко-математичних моделях можна аналізувати силу та напрямки впливу багатьох факторних показників на результативний показник. Багатофакторна модель оцінювання фінансового стану підприємства комплексно відображає фінансовий стан підприємства, що дозволяє наочно дослідити динаміку багатьох фінансових коефіцієнтів на підприємстві. Застосування багатофакторної моделі оцінювання фінансового стану підприємства дозволяє об'єктивно оцінити наявність, розміщення й ефективність використання ресурсів підприємства та джерела їх фінансування

Значення кожної з груп показників оцінювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» було сформовано за фінансовими коефіцієнтами (табл. 3.1)

Таблиця 3.1 – Основні групи показників багатofакторної моделі фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Назва групи	Назва коефіцієнта	Позначення
Оцінювання ліквідності активів (Y1)	покриття	X1
	швидкої ліквідності	X2
	абсолютної ліквідності	X3
Оцінювання фінансової стійкості (Y2)	фінансової стабільності	X4
	незалежності (автономії)	X5
	маневреності робочого капіталу	X6
Оцінювання рентабельності (Y3)	рентабельності активів	X7
	рентабельності власного капіталу	X8
	рентабельності діяльності	X9
	рентабельності продукції	X10
Оцінювання ділової активності (Y4)	оборотності основних засобів	X11
	оборотності активів	X12
	оборотності власного капіталу	X13

Наступним кроком було визначення значимості факторів впливу на інтегральний показник фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». (табл.3.2).

Таблиця 3.2 – Розрахунок вагових коефіцієнтів для груп коефіцієнтів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Назва групи	Вага групи	Коефіцієнт	Вага показника
Оцінювання ліквідності активів (Y1)	0,32	покриття	0,107
		швидкої ліквідності	0,107
		абсолютної ліквідності	0,107
Оцінювання фінансової стійкості (Y2)	0,24	фінансової стабільності	0,080
		незалежності (автономії)	0,080
		маневреності робочого капіталу	0,080
Оцінювання рентабельності (Y3)	0,16	рентабельності активів	0,040
		рентабельності власного капіталу	0,040
		рентабельності діяльності	0,040
		рентабельності продукції	0,040
Оцінювання ділової активності (Y4)	0,08	оборотності основних засобів	0,027
		оборотності активів	0,027
		оборотності власного капіталу	0,027

Після отримання вагових коефіцієнтів було здійснено визначення інтегральних показників по групах коефіцієнтів Y1-Y4 та інтегрального показника оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»..

Інтегральну оцінку фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» розраховано за формулою:

$$I = \sum_{i=1}^N A_i^l \times r_i \quad (3.2)$$

де r_{ij} – ваги показників відповідної групи.

Оцінювання основних груп фінансових коефіцієнтів ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» свідчить покращення рівня фінансового стану. Про це свідчить загальне підвищення рівня ліквідності.

Але на підприємстві спостерігається недостатнє забезпечення власними основними засобами, досить невисокий рівень фінансової стійкості. Ятакож відбувається позитивна зміна показників рентабельності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за досліджуваній період. Але вважаємо її рівень не достатньо високим для економіки України.

Таблиця 3.3 - Інтегральний показник оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2017-2021 роках

Роки	Інтегральний показник оцінки фінансового стану
2017	0,083
2018	0,046
2019	0,058
2020	0,055
2021	0,064

Наочно динаміку зміни інтегральних показників за п'ять останніх років для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» можна побачити на рисунку 3.4.

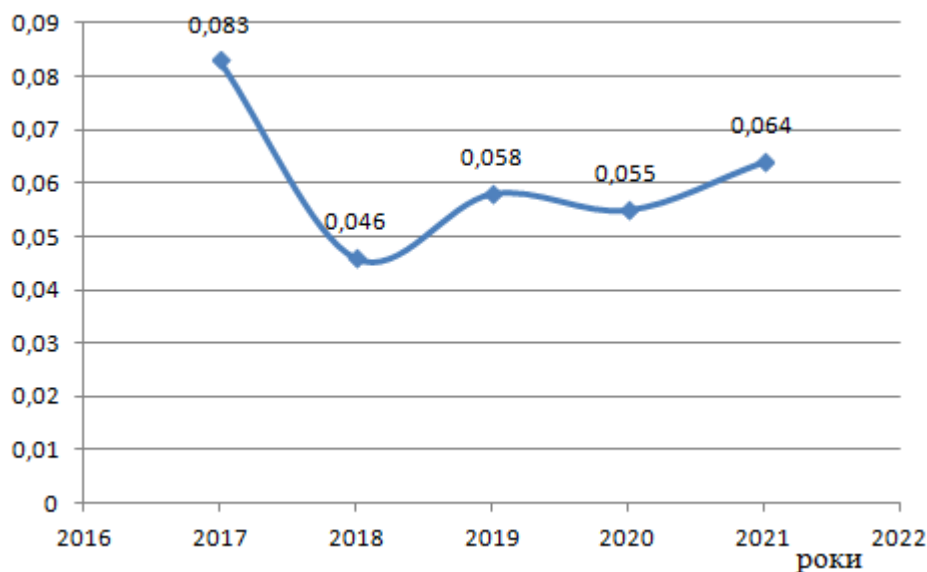

Рисунок 3.4 – Зміна інтегрального показника оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Існують рівні, за якими буде проводитися комплексна оцінка рейтингу ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»: дуже низький, низький, середній, високий та дуже високий. Запропонований класифікатор інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» представлений на рисунку 3.5.

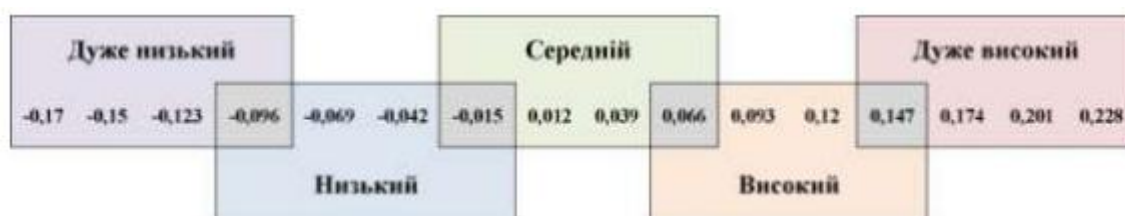

Рисунок 3.5 - Класифікація інтегрального показника оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

При дуже низькому рівні ситуація, за якої спостерігається дуже низька фінансова стійкість, підприємство знаходиться на межі банкрутства, за якого запаси і витрати більші суми власних оборотних коштів.

Низький рівень характеризує підприємство як таке, що має порушення платоспроможності, але зберігається можливість відтворення рівноваги

платіжних засобів і платіжних зобов'язань за рахунок залучення вільних джерел засобів в діяльність компанії.

При середньому рівні підприємство гарантує платоспроможність підприємства та середню фінансову стабільність.

Високий рівень має високий запас конкурентоспроможності та забезпечує високу фінансову стабільність,.

При дуже низькому рівні підприємство швидко розвивається, стабільний фінансовий стан, характеризується високим рівнем платоспроможності у порівнянні підприємствами-конкурентами.

Відповідно до класифікатора, відображеного у рисунку 3.3, визначаємо рівень інтегрального показника оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» у динаміці (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Оцінка фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2017-2021 роках

Роки	Інтегральний показник оцінки фінансового стану	Рівень інтегрального показника оцінки фінансового стану
2017	0,083	Високий
2018	0,046	Середній
2019	0,058	Середній
2020	0,055	Середній
2021	0,064	Середній

Результати моделювання протягом досліджуваного періоду демонструють середній та високий рівні інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». В 2017-2019 роках рівень нормальний, в 2020-2021 роках цей рівень підвищується.

При розгляді інтегрального показника оцінки фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» досліджуємо вплив вхідних параметрів на результативний показник. Використовуючи показник чутливості формуємо домінуючі ранги системи показників:

$$Kr_{ij} = E_{ij} \times (E_{bei}^{-1}), \quad (3.3)$$

де Kr_{ij} — показник чутливості для j -ї змінної i -ї множини значень;

E_{ij} — помилка роботи системи з виключенням j -ї змінної з мережі для i -ї множини значень;

E_{bei} — помилка роботи системи з включенням всіх змінних до неї для i -ї множини значень.

Проведений аналіз чутливості інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» (табл. 3.5) дозволив сформувавши розподілення рангів показників. Найбільше значення рангу ділової активності дорівнює одиниці. Далі ранги розподіляються наступним порядком: рентабельності – 2, ліквідності – 3, фінансової стійкості – 4.

Таблиця 3.5 - Дослідження чутливості інтегрованого показника фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Показники	E_i	Kr_i
Y1	3,22E-05	0,041852
Y2	0,000184	0,007324
Y3	5,46E-06	0,246975
Y4	1,41E-06	0,956479
E_{be}	1,35E-06	–

Як бачимо, найбільший вплив на фінансовий стан ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» мають зміни рентабельності та ділової активності. Зміна цих коефіцієнтів найбільше впливає рівень фінансового стану.

Для прогнозування фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» використано статистичний пакет аналізу даних в Excel та застосовано кореляційно – регресійний аналіз і побудову прогнозних значень за допомогою підбору залежності трендовим методом.

Порівняємо прогнозні значення інтегрального показника фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» отримані на основі різних математичних залежностей.

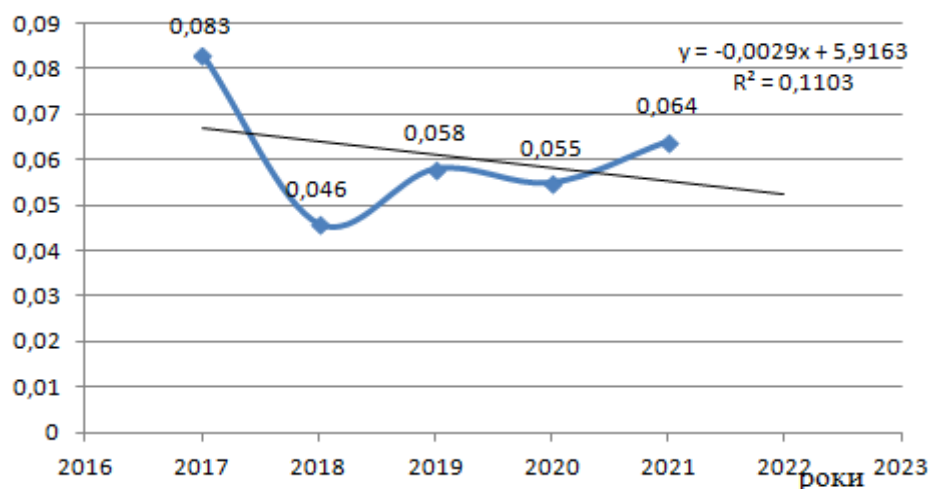

Рисунок 3.6 – Модель фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на основі лінійної залежності

На основі лінійної залежності отримана функцію $y = -0,0029x + 5,9076$ з недостатнім рівнем достовірності апроксимації (0,1103).

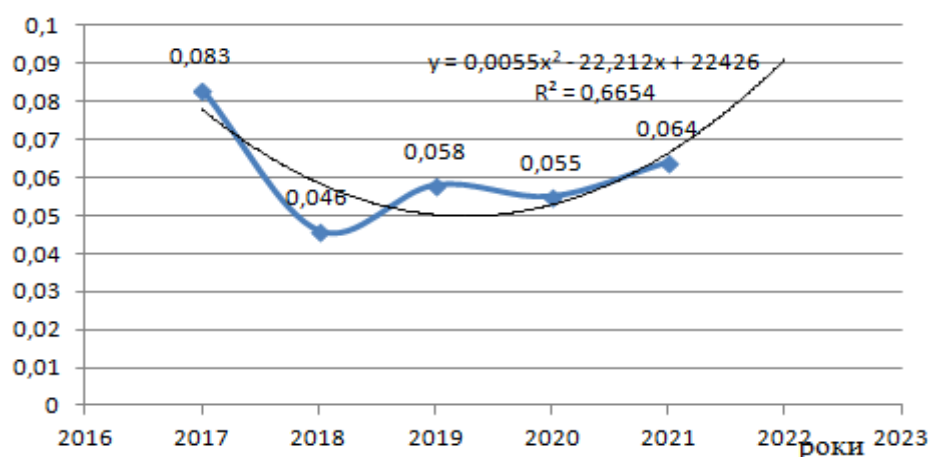

Рисунок 3.7 – Модель фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на основі поліноміальної залежності

На основі поліноміальної другого порядку залежності отримано функцію $y = 0,0055x^2 - 22,212x + 22426$ з достатнім рівнем достовірності апроксимації (0,6654).

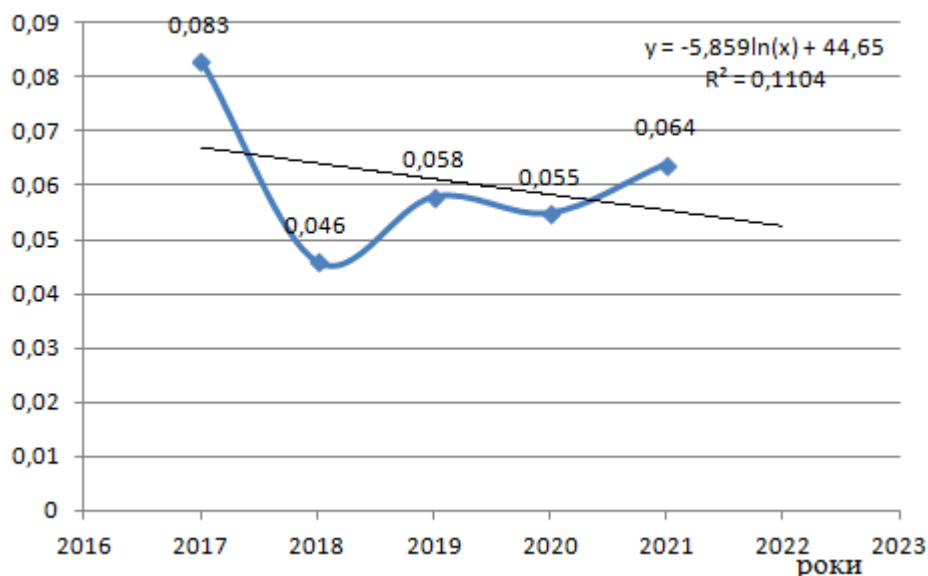

Рисунок 3.8 – Модель фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на основі логарифмічної залежності

На основі логарифмічної залежності отримано функцію з недостатнім рівнем достовірності апроксимації (0,1104).

Рівняння має вигляд $y=0,0055 x^2-22,212 x$.

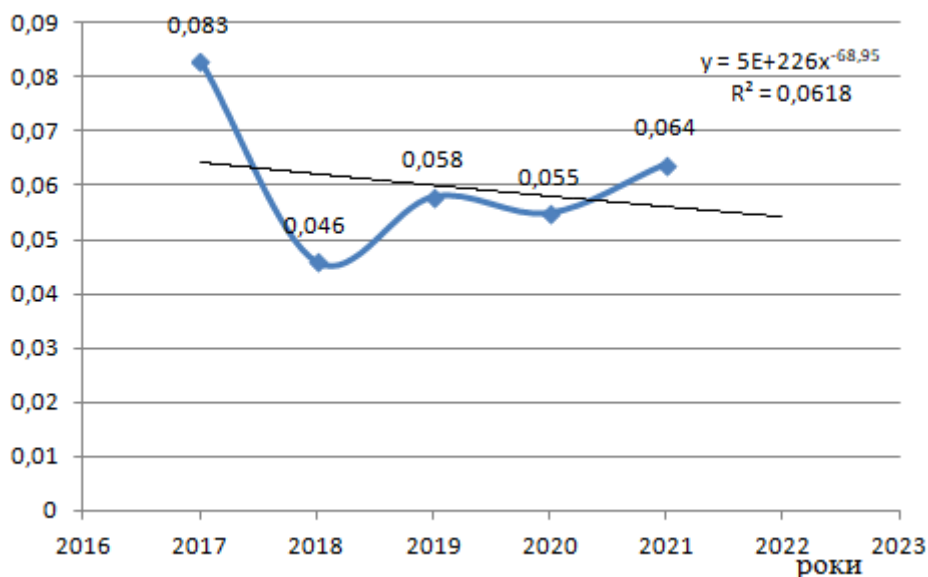

Рисунок 3.9 – Модель фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» на основі ступеневої залежності

На основі ступеневої залежності отримано функцію з недостатнім рівнем достовірності апроксимації (0,0618).

Рівняння має вигляд $y=2E1,226x^{-68,85}$.

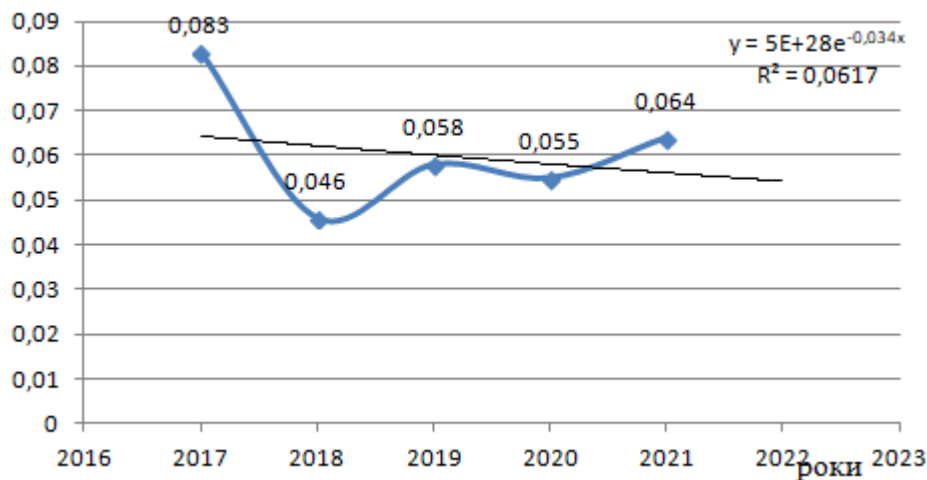

Рисунок 3.10 – Модель фінансового стану ТОВ «Гамма-Техніка ЛТД»
на основі експоненціальної залежності

На основі експонентної залежності отримано функцію $y=5E+28e^{-0.034x}$ з недостатнім рівнем достовірності апроксимації (0,0617).

Всі залежності, крім моделі фінансового стану на основі експоненціальної залежності, не відображають тенденцію зростання при згладжуванні із-за різкого падіння інтегрального показника в 2018 році. Прогнозування значень результативного показника доцільно застосовувати на основі апроксимації змінної поліноміальною кривою другого порядку. На основі аналізу результатів поліноміальної кривої можна зробити висновок, що дану економіко-математичну модель вважаємо придатною для практичного застосування, оскільки коефіцієнт детермінації найвищий для даної залежності і дорівнює приблизно 0,7.

3.3 Застосування дискримінантних моделей в прогнозуванні ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Одним з підходів моделювання фінансового стану підприємства, інструментів системи раннього попередження та методом прогнозування банкрутства є застосування дискримінантних моделей інтегральної оцінки

фінансового стану та ймовірності банкрутства, які дозволяють отримати комплексну оцінку загроз та небезпек, що впливають на діяльність суб'єкта господарювання.

У процесі фінансового моделювання визначаються показники, дослідивши значення яких, можна з високим рівнем ймовірності спрогнозувати майбутній фінансовий стан підприємства.

Для отримання якісного та точного результату визначення фінансового стану підприємства скористуєтесь декількома моделями оцінки ймовірності банкрутства підприємства. Використання багатofакторних дискримінантних моделей ймовірності банкрутства дозволяє використовувати декілька залежних показників, що представлено у найпоширеніших моделях ймовірності банкрутства в табл. 3.6.

Таблиця 3.6 - Використання багатofакторних дискримінантних моделей ймовірності банкрутства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Назва моделі	Роки	Розрахункова формула та коефіцієнти					Інтегральний показник	Ймовірність банкрутства
Модель Е. Альгмана		$Z=1,2 \times X_1 + 1,4 \times X_2 + 3,3 \times X_3 + 0,6 \times X_4 + 0,999 \times X_5$						
		X1	X2	X3	X4	X5	I	
	2019	0,117	0,116	0,013	0	1,351	1,695	середня
	2020	0,122	0,121	0,013	0	2,139	2,496	невелика
2021	0,159	0,158	0,015	0	2,467	2,920	невелика	
Модель Р. Ліса		$Z=0,063 \times X_1 + 0,092 \times X_2 + 0,057 \times X_3 + 0,001 \times X_4$						
		X1	X2	X3	X4	I		
	2019	0,995	0,013	0,116	0,117	0,071	середня	
	2020	0,997	0,013	0,121	0,122	0,071	середня	
2021	0,996	0,015	0,158	0,159	0,073	середня		
Модель Р. Тафлєраї Г. Тішоу		$Z=0,53 \times X_1 + 0,13 \times X_2 + 0,18 \times X_3 + 0,16 \times X_4$						
		X1	X2	X3	X4	I		
	2019	0,013	0,995	0,883	1,351	0,153	середня	
	2020	0,013	0,997	0,878	2,139	0,174	середня	
2021	0,015	0,996	0,841	2,467	0,183	середня		
Модель Г. Спрінгейта		$Z=1,03 \times X_1 + 3,07 \times X_2 + 0,66 \times X_3 + 0,4 \times X_4$						
		X1	X2	X3	X4	I		
	2019	0,117	0,013	0,014	1,351	0,710	висока	
	2020	0,122	0,013	0,015	2,139	1,031	середня	
2021	0,159	0,015	0,017	2,467	1,208	середня		

Згідно таблиці 3.6 рза запропонованими закордонними моделями ймовірності банкрутства не можна чітко зазначити рівень фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». За п'ятифакторною моделлю Альтмана спостерігаємо, що підприємство має невелику ймовірність банкрутства. Моделі Р. Ліса, Р. Таффлера та Спрінгейта навпаки продемонстрували середню ймовірності банкрутства на ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Для наочності на рисунку 3.11 представлена графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника Е.Альтмана ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках.

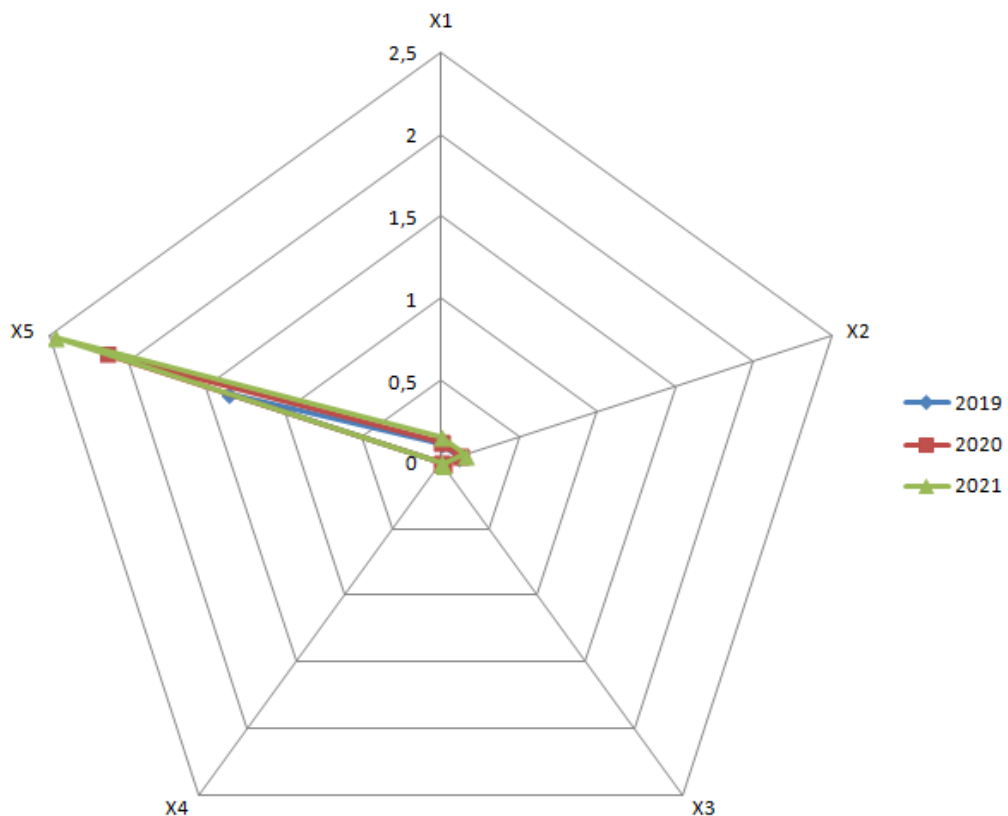

Рисунок 3.11 – Графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Е.Альтмана ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Можемо зробити висновок, що розглянута п'ятифакторна модель Альтмана забезпечують різнобічну оцінку фінансового стану підприємства.

Основним показником даної моделі є рівень прибутковості ТОВ «Гама-Техніка ЛТД», який значно впливає на фінансову стійкість. Ймовірність банкрутства підприємства вкрай незначна.

Отже, за отриманими результатами можна зробити висновок, що за аналізований період для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» нехарактерна загроза фінансової кризи, що пов'язана з стійким фінансовим станом. У моделі інтегрального показника Альтмана найбільшу вагу мають коефіцієнт X5, що і зумовлює збільшення інтегрального показника у 2021 році через значне зростання обсягу продаж.

Найбільш збалансованою вважається модель ймовірності банкрутства Лису, яка розраховується за допомогою показників прибутковості діяльності, рентабельності активів, також акцентує увагу на структуру активів та джерел їх фінансування. Відносна простота розрахунку є основною перевагою моделі Лису. На рисунку 3.12 представлена графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Р. Ліса ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» в 2019-2021 роках.

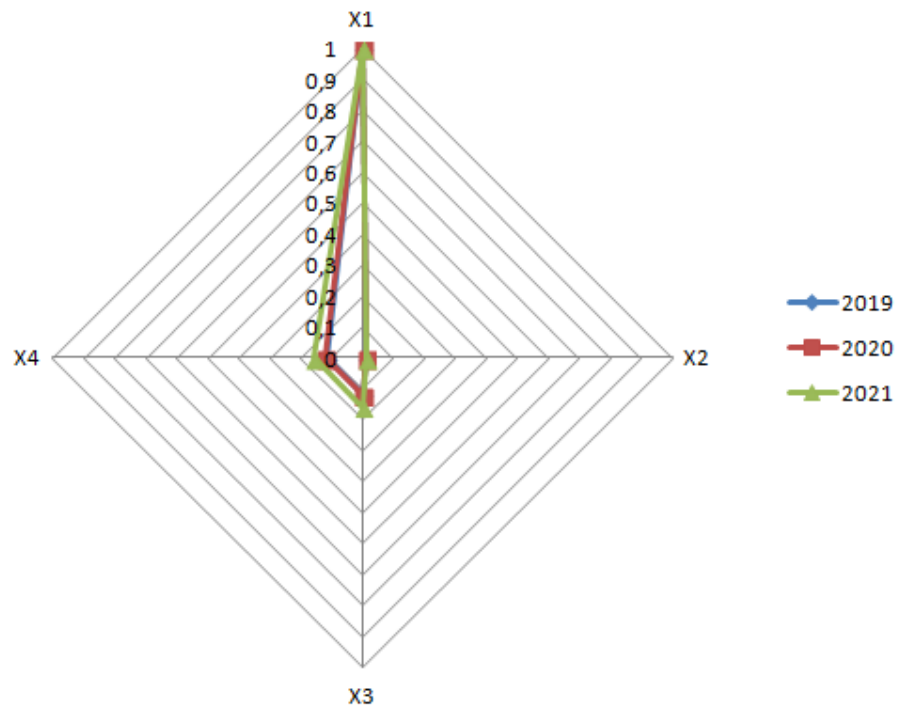

Рисунок 3.12 – Графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Р.Ліса для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

За моделлю Р.Ліса для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» можна зробити наступні висновки. Спостерігається незначна зміна коефіцієнтів моделі,

тобто рівень загрози банкрутства протягом останніх трьох років залишається середнім.

На рисунку 3.13 представлена графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Р. Таффлера і Г. Тішоу для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

Модель ймовірності банкрутства Таффлера і Тішоу проста в використанні, але існують обмеження в застосуванні через те, що модель створена для акціонерних підприємств.

За моделлю Р. Таффлера і Г. Тішоу для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» спостерігається збільшення коефіцієнту X_4 , на який впливає чиста виручка. Рівень ймовірності банкрутства протягом розглянутого періоду ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» середня.

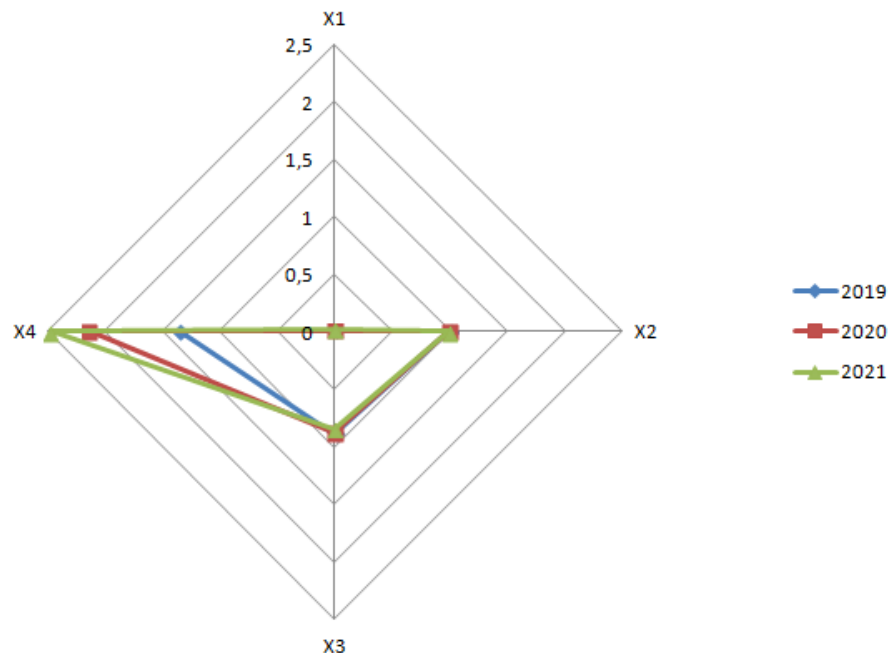

Рисунок 3.13 – Графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Р. Таффлера і Г. Тішоу для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

На рисунку 3.14 представлена графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Г. Спрінггейта для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».

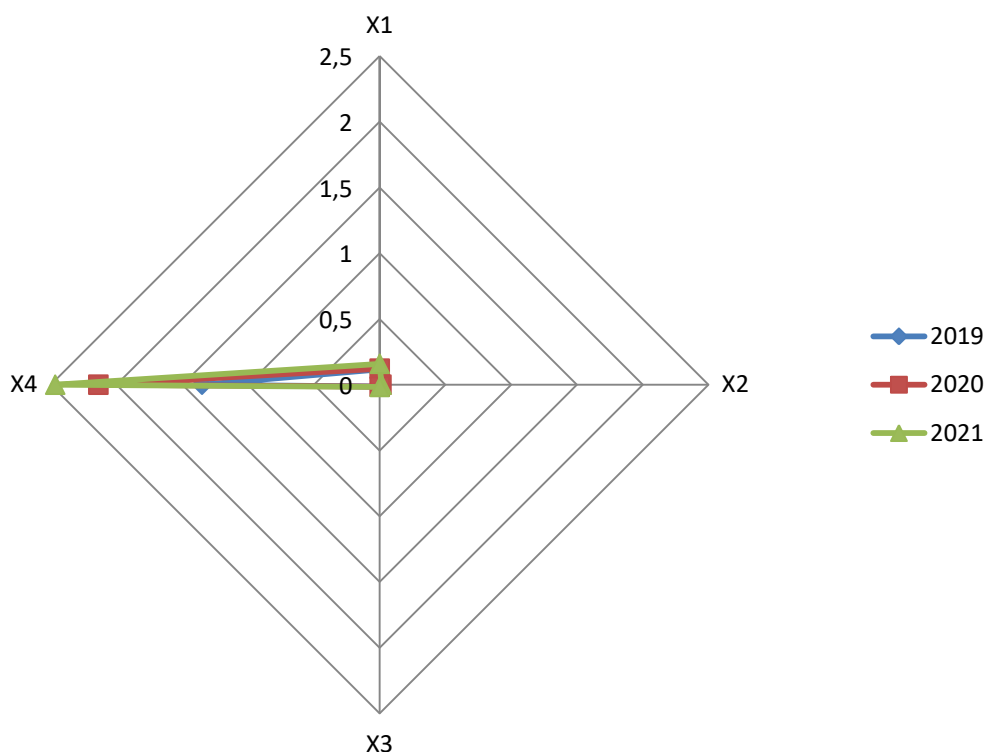

Рисунок 3.14 – Графічна інтерпретація коефіцієнтів інтегрального показника моделі Г. Спрінгейта для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Отже, станом на 2019 рік підприємство ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» мало невеликий прибуток, але і було фінансово стійким, ймовірність банкрутства була висока. Протягом останніх трьох років ситуація покращується. За моделлю Спрінгейта ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» останні 2 роки мала середню ймовірність банкрутства. Точність виявлення загрози неплатоспроможності за цією моделлю ймовірності банкрутства становить 92 %.

Для зменшення ймовірності банкрутства та покращення фінансового стану пропонується ряд рекомендацій.

По-перше, треба визначити фактори впливу на фінансовий стан підприємства. Своєчасне виявлення дестабілізуючих чинників дозволить мінімізувати ризик погіршення фінансового стану підприємства.

На рис. 3.15 відображено внутрішні та зовнішні дестабілізуючі фактори впливу на фінансовий стан ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

По-друге, оцінювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства допомагає сформулювати комплекс заходів, що допоможуть

покращити фінансовий стан підприємства та підвищити ефективність його роботи.

Головним завданням моделювання фінансового стану підприємства є своєчасне виявлення та усунення недоліків у фінансовій діяльності, прийняття управлінських рішень для покращення фінансового стану підприємства та уникнення його банкрутства. Графічно напрямки удосконалення фінансового стану підприємства ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» представлено на рисунку 3.16.

Рисунок 3.15 - Дестабілізуючі фактори впливу на фінансовий стан ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Досягнення оптимального співвідношення між позиковим та власним капіталом підприємства важливо для покращення фінансового стану підприємства. Це сприяє мінімізації фінансового ризику та максимізації прибутковості капіталу.

В процесі покращення фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» пропонуємо застосувати наступні заходи (див.рис.3.16).

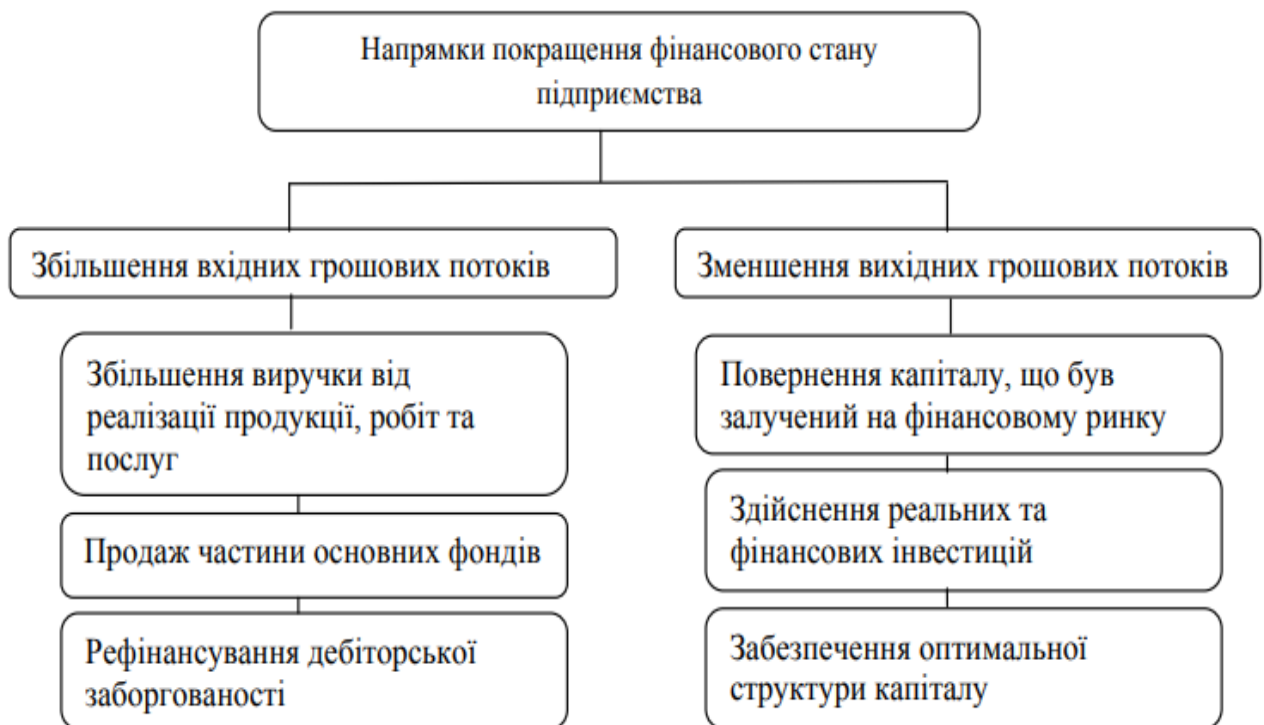

Рисунок 3.16 - Напрямки покращення фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Отже, для покращення фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» повинно нарощувати обсяги виробництва, зменшувати витрати на виробництво продукції, розширювати асортимент продукції і підвищувати її якість, підвищувати продуктивність праці працівників. Також керівництву підприємства треба приділяти увагу захопленню якомога більшої частки на ринку, ефективному використанню всіх ресурсів підприємства, сформованій системі довгострокових договірних відносин з постачальниками та покупцями, застосування раціональної цінової політики.

Керівництву ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» треба звернути увагу на систематичне та детальне оцінювання зміни показників фінансового стану підприємства. Дослідження та пошук напрямків покращення фінансового стану є дуже важливою складовою успішної роботи підприємства. Це відбувається тому, що оцінювання фінансового стану підприємства та ймовірності його банкрутства може допомогти мобілізувати фінансові ресурси, визначити шляхи покращення фінансового стану та допомогти уникнути кризових ситуацій.

Можна сформувати перелік заходів щодо підтримки фінансового стану підприємства на високому рівні. Першим шляхом покращення вважаємо системне та безперервне дослідження фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Не менш важливим напрямком є оптимізація структури витрат та джерел їх формування.

Моніторинг конкурентоспроможності продукції (послуг) має здійснюватися на постійній основі. Доцільно запровадити на підприємстві формування та впровадження фінансових стратегій. А також здійснювати систематичну оцінку ймовірності банкрутства та розробку заходів щодо попередження кризових ситуацій.

Таким чином систематичний контроль за фінансовим станом підприємства та оцінка ефективності його діяльності, дотримання запропонованих заходів щодо підтримки стабільного стану та прогнозування важливих для роботи підприємства показників дозволить укріпити становище підприємства на ринку та забезпечити позитивні довгострокові перспективи в його роботі.

Запропонований механізм діагностики ймовірності банкрутства підприємства дозволяє створити додаткові діагностичні можливості, дозволяє аналізувати динаміку показників стосовно оптимального рівня.

Таблиця 3.7 – Рекомендаційний комплекс заходів, що спрямовані на усунення деяких видів фінансових загроз ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Клас фінансових загроз	Вид загрози	Можливі фінансові заходи
Низький рівень ліквідності	наявність і зростання простроченої дебіторської заборгованості, зростання рівня незавершеного виробництва, наявність прострочених банківських кредитів, наявність простроченої кредиторської заборгованості	стимулювання передоплати зниження термінів надання комерційного кредиту збільшення періоду кредиту, що надається постачальниками прискорення інкасації дебіторської заборгованості зниження розміру страхових товарно-матеріальних запасів реалізація високоліквідної частини довгострокових фінансових вкладень
Низький рівень прибутковості	дефіцит інвестиційних ресурсів, наявність прострочених банківських кредитів	податкова реструктуризація, оптимізація цінової політики, зниження рівня постійних витрат, зниження рівня змінних витрат, реструктуризація засновницьких відносин, скорочення об'ємів інвестиційної діяльності, зміна дивідендної політики, скорочення програм участі найнятих робітників у прибутку
Низька динамічність	недостатність оборотних коштів, залучення «непривабливих» кредитних ресурсів, зниження автономності підприємства	прискорення інкасації дебіторської заборгованості, зниження термінів надання кредиту, зниження ціни складноліквідних запасів товарно-матеріальних цінностей до рівня ціни попиту із забезпеченням подальшої їх реалізації, зниження страхових запасів товарно-матеріальних цінностей, реструктуризація портфеля короткострокових фінансових кредитів з перекладом частини з них у довгострокові

Перелік запропонованих заходів, щодо забезпечення покращення фінансового стану та зменшення загрози банкрутства підприємства представлено в таблиці 3.8

Таблиця 3.8 – Запропоновані заходи щодо моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД»

Рекомендовані заходи	Методи здійснення заходів	Цілі, що досягаються	Показники ефективності, що характеризують результат
1. Розробка послідовності моделювання фінансового стану підприємства	Визначення послідовності процедур та основних етапів моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД».	Формування інструментарія для гарантією стійкого функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції ринку	Адекватність оцінювання та прогнозування фінансового стану залежить від процедури та логіки побудови прогнозної моделі.
2. Застосування економіко-математичних моделей прогнозування фінансового стану підприємства	Використання багатофакторної моделі фінансового стану підприємства, кореляційно-регресійний аналіз і побудову прогнозних значень за допомогою підбору залежності трендовим методом	Допомога, яку такі моделі можуть надати керівництву підприємства в процесі прийняття господарського рішення.	Найкращий фінансовий стан підприємство мало в 2021 році, в цілому за аналізований період фінансовий потенціал підприємства є досить низьким, що свідчить про великий фінансовий ризик діяльності.
3. Застосування дискримінантних моделей в прогнозуванні ймовірності банкрутства підприємства	Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка загрози банкрутства за моделлю Е.Альтмана, Р. Ліса, Р. Таффлера та Спрінгейта. Наочне зображення показників ймовірності банкрутства підприємства	Визначення рівня ймовірності банкрутства, пошук резервів покращення фінансового стану	Механізм діагностики ймовірності банкрутства підприємства дозволяє створити додаткові діагностичні можливості. На підприємстві запропоновано комплекс заходів щодо покращення фінансового стану підприємства та загрози банкрутства

Використання моделей оцінювання фінансового стану підприємства та діагностики ймовірності банкрутства дає можливість оперативно отримати дані про фінансовий стан підприємства й вчасно попередити загрозу кризового стану.

Результати діагностики фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за наведеними методиками має суперечливі узагальнені дані. Отже, після проведення всебічної діагностики фінансового стану підприємства та розрахунку ймовірності банкрутства потрібно оцінювати вагомість застосованих моделей, завчасно виявляючи їх недоліки та переваги.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження в дипломній роботі на тему «Моделювання фінансового стану підприємства та ймовірності (загрози) його банкрутства» дозволяють зробити висновки.

1) Систематизація думок вітчизняних та закордонних науковців з приводу трактування сутності поняття «фінансовий стан підприємства» дала змогу запропонувати визначення: «Під фінансовим станом підприємства розуміємо сутнісну характеристику діяльності підприємства у певний період, яка визначає можливість підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та здатність ефективно здійснювати її в майбутньому»

2) В магістерській роботі доведено, що існує безліч методів оцінювання фінансового стану підприємства та розглянуто їх класифікацію за різними ознаками та детально зазначено перелік переваг і недоліків кожного з них. Сформовані основні критерії вибору методу оцінювання фінансового стану.

3) При оцінюванні фінансового стану підприємства використовується широкий спектр сучасних моделей. В магістерській роботі представлена детальна класифікація моделей оцінювання фінансового стану та прогнозування загрози банкрутства підприємства за різними ознаками, розглянуті переваги та недоліки розглянутих моделей та особливості їх застосування на українських підприємствах.

4) Результати аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» свідчить про те, що на підприємстві за останні три роки спостерігалися як позитивні так і негативні тенденції.

В сучасних динамічних умовах впливу конкурентного середовища керівництву підприємства потрібно налагоджувати механізм завчасного передбачення виникнення загроз, що можуть негативно вплинути на фінансовий стан підприємства.

5) Розраховано показники фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за 2019-2021 рр. На підприємстві спостерігається покращення управління

дебіторсько-кредиторською заборгованістю, що є наслідком розширення обсягів діяльності підприємства та лояльності умов оплати поставленої продукції споживачам та замовникам.

6) В магістерській роботі розроблено та запропоновано послідовність процедур та основних етапів моделювання фінансового стану ТОВ «Гама-Техніка ЛТД». Формування інструментарія моделювання стало гарантією стійкого функціонування підприємства в умовах жорсткої конкуренції ринку.

7) Покращити фінансовий стан підприємства можна також, використовуючи економіко-математичні методи та моделі, застосування яких підвищує ефективність оцінювання за рахунок обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо вибору оптимального варіанта використання фінансових ресурсів. В магістерській роботі розроблено та запропоновано застосування економіко-математичних моделей прогнозування фінансового стану підприємства, яке покликано забезпечити стійкий базис ефективного розвитку підприємства у довгостроковому періоді за рахунок ефективної взаємодії елементів запропонованої моделі. Використання багатофакторної моделі прогнозування фінансового стану підприємства, кореляційно – регресійним аналізом може надати керівництву підприємства суттєву допомогу в процесі прийняття господарського рішення.

8) Розроблено та запропоновано застосування дискримінантних моделей в прогнозуванні загрози банкрутства підприємства. Діагностика фінансового стану підприємства та оцінка ймовірності банкрутства виконуємо для ТОВ «Гама-Техніка ЛТД» за моделлю Е.Альтмана, Р. Ліса, Р. Таффлера та Спрінгейта. На підприємстві розроблено комплекс заходів щодо покращення фінансового стану та запобігання загрози банкрутства.

9) Здійснені дослідження шляхів покращання фінансового стану підприємства та запобігання загрози банкрутства дозволили сформулювати основні напрямки покращання фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика / О.Я. Базилінська. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
2. Фінансова діяльність підприємства: Підручник / О.М.Бандурка, М.Я. Коробов, П.І. Орлов, К.Я. Петрова.– 2-е вид., перероб. і доп.– К.: Либідь, 2002.– 384 с.
3. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117–128.
4. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента / Бланк И.А. – К.: Ника-Центр: Эльга, 1999. – Т. 2. – 591 с.
5. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М. Бойчик. – К.: Атїка, 2004. – 480 с.
6. Верхоглядова Н. І. Фінансовий стан суб'єктів господарської діяльності промислових підприємств : навч. посібн. / Н. І. Верхоглядова. – К.: Знання ; КОО, 2003. – 204 с.
7. Дем'яненко М.Я. Фінансовий словник-довідник / М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П.Т. Саблук. – К.: ІАЕУААН, 2003. – 507 с.
8. Коломієць Н.О. Методологічні аспекти оцінки фінансового стану як основи ефективного управління підприємством / Н.О. Коломієць, О.П. Коломієць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/index.php/wissn021/article/viewFile/99627/94703>. 180 Том 29 (68). № 3, 2018 Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління
9. Коробов М. Я. Фінансовий аналіз діяльності підприємств : навч. посібн. / М. Я. Коробов. – К. : Знання ; КОО, 2006. – 442 с.
10. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз: [підручник] / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 392 с.
11. Обущак Т. Сутність фінансового стану підприємства / Т. Обущак // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9. – С. 92–100.

12. Онисько С.М. Фінанси підприємств: підручник [для студ. вищих навч. закл.] / С.М. Онисько, П.М. Марич.- 2-ге видання, виправлене і доповнене. - Львів: "Магнолія 2006", 2008.-367 с.
13. Павленко О.І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О.І. Павленко // Бізнеснавігатор. – 2010. – № 2(19). – С. 72–78.
14. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2000. – 406 с.
15. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] — 2-ге вид., переробл. і допов. — к: МАУП, 2004. — 328 с.
16. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз : [підручник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
17. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені наказом Міністерства фінансів України та Фонду Державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
18. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник / За ред. проф. А.Г. Загороднього. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 487 с.
19. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємств / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. – 2002, № 6. – С. 53-61.
20. Ветрова Н.М. Экономическая диагностика: проблемные аспекты / Ветрова Н.М. // Экономика и управление. – 2004. – № 4-5. – С. 6-8.
21. Копчак Ю.С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства / Копчак Ю.С. // Вісник СумДУ. – 2004. – № 9 (68). – С. 23-34.
22. Данильчук І.В. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності. Економічний вісник університету: Збірник наукових праць. 2011. №17/2. - С. 105-108.
23. Рудницька О. Шляхи покращення фінансового стану українських підприємств / О. Рудницька, Я. Біленька // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2009. – № 639. – С. 132–138.

24. Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства: методика та напрями вдосконалення. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2012. Вип. 2.- С. 47-58.
25. Гужавіна І.В. Вдосконалення методики аналізу та визначення фінансового стану підприємства. Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Економіка. 2012. Вип. 20. - С. 110-114.
26. Юрій Е.О. Вдосконалення методики оцінки фінансового стану підприємств в контексті регулювання їх економічної поведінки у мінливому середовищі / Е.О. Юрій, В.В. Прядко, В.К. Євдокименко, М.В. Карвацький // Регіональна економіка. 2012. №1. - С. 69-80.
27. Богацька Н.М., Галюк О. В. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення в бізнес-процесах підприємства. // Молодий вчений. 2013. № 2(02). - С. 12-16.
28. . Корнєва Н. О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств / Н. О. Корнєва, І. О. Шаповалова // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2013. - Вип. 5.1. – С. 55-60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2013_5.
29. Юрій Е.О. Рейтингування підприємств в системі методів діагностики банкрутства. Наукові праці Національного університету харчових технологій. Економічні науки. К. : НУХТ, 2010. Вип. 36. - С. 151-155.
30. Ладунка І.С. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. Економіка і суспільство: зб. наук. праць Мукачівського державного університету. №5. Мукачево, 2016. - С. 185-188.
31. Карпенко Г. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г. Карпенко // Економіка держави. – 2010. – № 1. – С. 61–62.
32. Череп А.В., Кириченко Л.А. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи / А.В.Череп, Л.А.Кириченко // Держава і регіони – 2008. – № 6. – С. 233–236.

33. Аверіна М.Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення М.Ю Аверіна // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №9. – С. 92-100.
34. Акопян А.А., Шмалюк Л.І. Основні проблеми оцінки фінансового стану підприємства [Текст] / А.А. Акопян, Л.І. Шмалюк // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. – 2010. – № 25– С. 123- 128
35. Безбородова Т.В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану // Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11) - 2014. – С. 1-7
36. Конєва Н.О., Шаповалова І.О. шляхи покращення фінансового стану підприємств. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/16_13.pdf
37. Грачова Р. Як визначити реальний фінансово-майновий стан свого підприємства / Грачова Р. // Дебет-Кредит. – 2000. – № 34. – С. 18-27.
38. Стеців І. І. Проблеми формування інформації щодо фінансового стану підприємства / Стеців І. І., І. С. Пігура. // Науковий вісник. – 2006. – № 16 – С.167-170.
39. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.
40. Давиденко Н. М. Методологічне забезпечення проведення аналізу фінансового стану підприємств / Н. М. Давиденко // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2003. – № 4(26). – С. 92-98.
41. Бреус С. В. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення / С. В. Бреус, В. С. Шматуха // International Scientific Journal, 2016. Випуск 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/issues/2016/12/1871>
42. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій [Електронний ресурс]: Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.1998 р. № 759/10/20-2117. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

43. Про затвердження положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

44. Хотомлянський О. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства на основі використання матричних моделей / О. Хотомлянський // Економіка України. – 2003. – № 3. – С. 35-41.

45. Верланов О.Ю. Методологічні проблеми оцінки фінансового стану підприємств [Електронний ресурс]/О.Ю. Верланов//Економічні науки. Наукові праці. – 2015. – К. – Т. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2005/38-25-15.pdf>

46. Вікнянська В. А. Фінансовий стан підприємства, його оцінка та напрями поліпшення [Електронний ресурс]/В.А. Вікнянська //Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки, № 4/2013. – Режим доступу: <http://intkonf.org/polonka-yus-zamorskiy-po-dovga-trachab-otsinka>

47. Олексів І.Б., Фещур Р.В. Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. // Економічний вісник, випуск 68. - С. 256-263.

48. Азарова А.О. Математичні моделі та методи оцінювання фінансового стану підприємства Монографія / А.О. Азарова, О.В. Рузакова. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 172 с..

49. Котенок Г.М. Виявлення переваг та недоліків методів оцінки фінансового стану підприємства // Научно-технический сборник. - №3 - С. 203-212

50. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. - 2005. - № 3. - С. 117-128.

51. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства : навч. посібн. / П. М. Куліков, Г. А. Іващенко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2009. – 152 с.

52. Пойда-Носик Н.Н., Буковська О.Д. Моделі діагностики банкрутства підприємств: переваги та недоліки// Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Випуск 21. – Ужгород, 2007. – С.132-140.

53. Пойда-Носик Н.Н. Дослідження сутності та причин банкрутства підприємств// Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії: Зб.наук.пр.Вип.4 (17): Економічні науки. – Чернівці, Технодрук, 2009. – С.304-309.